

www.musavat.com

MUSAVAT

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 24 yanvar 2024-cü il Çərşənbə № 13 (8386) Qiyməti 60 qəpik

GUAM-dan çıxmaq, Pakistanla Xankəndi bəyannaməsi...

yazısı səh.4-də

Beynəlxalq Böhran Qrupu: "Qərb Cənubi Qafqazı tərk edir..."

yazısı səh.8-də

Deputata sui-qəsd əmri vermiş şəxs haqda maraqlı fakt

yazısı səh.4-də

Sülh danışıqları qadınların nəzarətinə keçə bilər

yazısı səh.9-də

Ölkədə "sarılıq" bu ərazilərdə yayılıb

yazısı səh.10-da

Londonda anti-Azərbaycan tədbirinin qarşısı alındı

yazısı səh.9-da

Azərbaycanda pul verib əsgərliyə getməmək mümkündür?

yazısı səh.11-də

Mina xəritələri yenə gündəmdə -İrəvan qarşılığında nə istəyir...

yazısı səh.7-də

Fransaya qarşı sanksiyalar "kağız üzərində" qalır

yazısı səh.11-də

Repetitor qiymətləri bahalaşdı - səbəblər

yazısı səh.14-də

Qolunun birini itirən blogerin məhkəməsi başladı

yazısı səh.6-da

REKTORLAR "ALİ TƏHSİL HAQQINDA" QANUNA QARŞI

Universitetlərə muxtariyyət verilərsə, rektorlar, prorektorlar, dekan və dekan müavinləri kürsülərini itirə bilərlər

yazısı səh.3-də

"NATO Ermənistanı təhlükəsizlik təminatı verir" iddiası

Ordusu darmadağın olan ölkənin aliyansa üzv olmaq arzuları; **AVP sədri:** "Orada-burada "təhlükəsizlik balışı" axtarmaqları axmaqlıqdan başqa bir şey deyil"

yazısı səh.13-də

Rəfət Hacıyev

Təhsil idarəsinin müdürünün həbsi - icra başçısı ilə konflikt, yoxsa...

yazısı səh.6-da

Rəul Rəhimov

XI sinif şagirdini məktəbli niyə öldürdü?

yazısı səh.3-də

XİN Borrelin əsassız iddialarını rədd etdi

yazısı səh.5-də

Prezident Rusiya baş nazirinin müavinini qəbul edib

Prezident İlham Əliyev yanvarın 23-də Rusiya baş nazirinin müavini Aleksey Overçukı qəbul edib. Görüşdə ölkələrimiz arasında iqtisadi əməkdaşlıqla bağlı nəticələr baxımından 2023-cü ilin uğurlu olduğu bildirilib. Söhbət zamanı iqtisadi əməkdaşlığın geniş gündəliyə malik olduğu vurğulanaraq, qarşıda bu sahədə yeni istiqamətlər üzrə planların nəzərdə tutulduğu bildirilib. Ticarət dövriyyəsinin 17,5 faiz, həmçinin yük və tranzit daşımalarının davamlı artımı əməkdaşlığımızın yaxşı göstəricisi kimi dəyərləndirilib. Azərbaycan-Rusiya əməkdaşlığının inkişafının əsas istiqamətləri üzrə 2024-2026-cı illər üçün Yol Xəritəsinin imzalanmasının əhəmiyyəti vurğulanıb. Aleksey Overçukun səfərinin əlaqələrimizin genişləndirilməsi işinə xidmət edəcəyinə əminlik bildirilib.

Görüşdə nəqliyyat-logistika, Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizinin təşviqi ilə bağlı məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Hərbçilərlə bağlı qanunda nələr dəyişəcək?

Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin 2024-cü il yaz sessiyası üçün işlər planına "Hərbi qulluqçuların statusu haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi əlavə olunub. Komitə sədri Ziyafət Əsgərov dəyişikliklə bağlı bildirib ki, yeni layihə Müdafiə Nazirliyində rəy mərhələsindədir.

Hərbçilər tərəfindən maraqla gözlənilən qanun layihəsinə edilən dəyişikliklərin hansı istiqamətdə olacağı sual doğurur. Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin üzvü Arzu Nağıyev bildirib ki, qanun layihəsinə dəyişikliyin əsasən sosial istiqamətdə olması gözlənilir.

Bakıda 65 qəzalılı bina söküləcək

Bakı şəhərində ilkin olaraq 65 binanın söküləcəyi planlaşdırılıb.

Söküləcək binaların bir çoxu qəzalılı vəziyyətdədir. Artıq bununla bağlı Nazirlər Kabineti tərəfindən Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti, Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsi, Fövqəladə Hallar Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi və digər aidiyyəti qurumlarla birgə işçi qrupu yaradılıb. Bakıda siyahıya alınan 130 binadan 65-i ilə bağlı sənədlər Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinə göndərilib. Hazırda komitə digər yerli qurumlarla birgə inventarlaşdırma işləri aparır. Söküləcək binalarda mənzillərin sayı, onların sahəsi və nə qədər sakinin yaşaması ilə bağlı dəqiqləşdirmə işləri aparılır. Bu binaların sakinlərinin əksəriyyəti maliyyə vəsaiti ödənilməklə köçürüləcək. Bina sakinləri mənzilləri müqabilində kompensasiya alaraq evlərini tərk edəcəklər. İlkin mərhələdə söküləcək binalar Binəqədi, Xətai, Nizami, Nəsimi, Sabunçu və Səbəyel rayonlarında yerləşir. Evləri plana düşən sakinlərə kompensasiya məbləği ilə bağlı yekun qərar da açıqlanacaq.

Keçmiş məcburi köçkünlərə "çörək pulu" nə vaxtadək veriləcək?

Keçmiş məcburi köçkünlərə müavinətin hansı hallarda dayandırılması açıqlanıb.

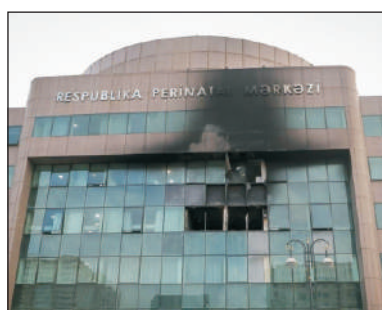
Bu, Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin hazırladığı "Böyük Qayıdış" dövründə vahid aylıq müavinətin verilməsinə dair videoçarxda əksini tapıb.

Bildirilib ki, sosial müdafiə tədbirləri məcburi köçkünlərin əvvəlki yaşayış yerinə qayıtmasından 3 il müddətinə qüvvədədir.

"Sosial müdafiə tədbirlərindən biri kimi məcburi köçkünlərə vahid aylıq müavinət də ödənilir. Əvvəlki daimi yaşayış yerlərinə qayıtması üçün şəraitin yarandığı vaxtdan 3 il keçəndən sonra əvvəlki yaşayış yerinə geri qayıtmış və ya qayıtmamış şəxslərə vahid aylıq müavinətin verilməsi dayandırılacaq".

Qeyd edək ki, müavinətin ödənişi Nazirlər Kabinetinin 2017-ci il 24 yanvar tarixli 11 nömrəli qərarı ilə tənzimlənir.

Yanğında təxliyə olunmuş uşaqlardan 2-si öldü

Respublika Perinatal Mərkəzində baş verən yanğından sonra Kliniki Tibbi Mərkəzə (KTM) köçürülən uşaqlardan 2-si dünyasını dəyişib. Bakupost.az-ın əldə etdiyi məlumata görə, körpələr dünən səhər saatlarında vəfat edib.

Qeyd edək ki, Perinatal Mərkəzdə yanvarın 9-da 4 körpənin ölümü və bir neçə nəfərin tüstüdən zəhərlənməsi ilə nəticələnən yanğına bağlı 3 vəzifəli şəxs cinayət məsuliyyətinə cəlb edilib.

Baş Prokurorluğun yaydığı məlumatda bildirilib ki, Respublika Perinatal Mərkəzin rəhbəri Mehriban Abasquliyeva, Anesteziologiya, reanimasiya və intensiv terapiya şöbəsinin müdiri Hamlet Mustafayev və Dəstək xidmətləri şöbəsinin müdiri Elnur Əhmədli barəsində məhkəmə qərarıyla ev dustaqlığı və vəzifədən kənarlaşdırma növündə qətimkan tədbirləri seçilib. Onlar ehtiyatsızlıqdan və səhlənkarlıqdan yanğın təhlükəsizliyi qaydalarını pozmaqla iki və daha çox şəxsin ölümünə səbəb olmaqda ittiham olunurlar.

Bu ölkələrə neft satırıq

2023-cü ildə Azərbaycandan 16,2 milyard dollarlıq xam neft və xam neft məhsulu ixrac olunub. Novator.az bildirir ki, Dövlət Gömrük Komitəsi ixrac ünvanlarını statistik dəyərə görə belə sıralayıb: İtaliya, İsrail, Hindistan, Almaniya, İspaniya, Çexiya, Türkiyə, Xorvatiya, Yunanistan, Böyük Britaniya, Rumıniya, İrlandiya, Vyetnam, Portuqaliya, Avstriya, İndoneziya, Fransa, Sinqapur, Tunis, Malayziya, Avstraliya, Tailand.

2023-cü ildə Azərbaycanda kondensatla birgə 30,2 milyon ton neft çıxarılıb.

Dövlət büdcəsində bir barel neft 60 dollardan götürülüb. Beynəlxalq razılaşma 2024-cü il üçün gündəlik hasilat həddini 551 min barel müəyyən edib.

Baş nazirdən Şuşa ilə bağlı sərəncam

"Şuşa şəhərinin 2024-cü il üçün "İslam dünyasının mədəniyyət paytaxtı" elan edilməsi ilə bağlı Tədbirlər Planı" təsdiqlənib.

Bununla bağlı baş nazir Əli Əsədov sərəncam imzalayıb.

Sərəncamın 1-ci hissəsi ilə təsdiq edilən Tədbirlər Planında nəzərdə tutulmuş tədbirlərin həyata keçirilməsi üzrə əlaqələndirici orqan Mədəniyyət Nazirliyi müəyyən edilib.

Tədbirlər Planında nəzərdə tutulmuş tədbirlər Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il dövlət büdcəsində aidiyyəti icraçı qurumlar üçün ayrılmış vəsaitlər və qanunvericiliklə qadağan edilməyən digər mənbələr hesabına maliyyələşdirməlidir.

Sərəncamın icrasına nəzarət Nazirlər Kabineti Aparatının Humanitar məsələlər şöbəsinə həvalə edilib.

Sərəncam imzalandığı gündən qüvvəyə minir.

Vaşinqton görüşü olacaqmı - ABŞ-dan cavab

"ABŞ Azərbaycanla Ermənistan arasında münasibətlərin normallaşdırılması üçün danışıqların aparılmasında maraqlıdır".

Bunu ABŞ Dövlət Departamentinin mətbuat katibinin birinci müavini Vedant Patel ənənəvi brifinqdə jurnalistin dövlət katibi Blinkenin dekabrda Ermənistan və Azərbaycan xarici işlər nazirlərinə Vaşinqtona səfər etmək dəvətinin qüvvədə olub-olmaması ilə bağlı sualını cavablandırarkən deyib.

Patel qeyd edib ki, görüş cədvəli ilə bağlı yeni məlumat yoxdur. "Lakin biz tezliklə bu barədə daha ətraflı danışmağı səbərsizliklə gözləyirik", - o deyib.

Patel qeyd edib ki, ABŞ Azərbaycan, Ermənistan və bu məsələdə iştirak edən digər tərəflərlə sıx koordinasiya da çalışaraq finişə çatmağa çalışır.

Ərdoğan və Rəisi bu gün görüşür

Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanla İranlı həmkarı İbrahim Rəisinin yanvarın 24-də Ankarada müzakirə edəcəkləri məsələlər açıqlanıb.

Bu barədə diplomatik mənbələr məlumat yayıb. Bildirilib ki, liderlər Qəzzada atəşkəsə nail olmaq və girovların azad edilməsi üçün atılacaq addımları müzakirə edəcəklər. "Qəzzadakı vəziyyət, bununla bağlı atılacaq addımlar danışıqların əsas gündəmi olacaq. Regiona humanitar yardım göstərilməsi üçün səylər də müzakirə ediləcək", - məlumatda bildirilib.

Qeyd edək ki, İran prezidentinin Türkiyəyə yanvarın 4-də planlaşdırılan səfəri İranın Kerman şəhərindəki terror aktı ilə əlaqədar təxirə salınıbmışdı.

"Ali təhsil haqqında" qanun layihəsinin qəbul olunmasının gecikməsinin səbəbləri açıqlanıb. Bu barədə Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin iclasında sədr Bəxtiyar Əliyev danışdı. O qeyd edib ki, ötən ilin noyabr ayının sonunda bu qanun layihəsinin birinci oxunuşu üçün iclas nəzərdə tutulurdu.

"Bildiyiniz kimi, müvafiq icra orqanlarına təklif və rəylər üçün müraciət göndərmişdik. Onlardan bizə çoxlu təkliflər daxil oldu. Nazirliklə məsləhətləşmələrdən sonra qərara gəldik ki, bir neçə müvafiq icra hakimiyyəti orqanına qanun layihəsinin yenidən göndərək. Amma düşünürəm ki, yaz sessiyası çərçivəsində biz qanun layihəsinin müzakirəyə çıxara biləcəyik. Bilirik ki, bütün ali təhsil müəssisələri bu qanun layihəsinin qəbul olunmasını gözləyir",- deyə komitə sədri bildirdi.

Sənəd Azərbaycanda ali təhsilin təmin olunması sahəsində dövlət siyasətinin əsas prinsiplərini, ali təhsilin təşkili-hüquqi və iqtisadi əsaslarını, təhsilalanların və təhsilverənlərin hüquq və vəzifələrini, ali təhsil sahəsində sahibkar-

ləndirdilər. Amma düşünürəm ki, bu qanunun qəbul edilməsi o qədər də asan olmayacaq".

Təhsil eksperti Kamran Əsədov da mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikirlərini açıqladı. Onun sözlərinə görə, "Ali təhsil haqqında" Qanun bir neçə səbəbdən yubanır: "Birincisi, elmi adlarla bağlıdır. Təəssüf ki, Azərbaycanda hər il ikipilləli elmi adlar verilir. Amma bu birpilləli olmalıdır. Bu istiqamətdə ciddi müqavimətlər var, bunu da bir sıra məmurlar göstərir. Çünki bunlar kiminsə marağındadır. Hesab edirəm ki, Azərbaycanda elmi adların verilməsinə yenidən baxılmalıdır. Həmçinin ali təhsil müəssisələrində ixtisaslar üzrə təhsilin müddətləri məsələsi ciddi müzakirə predmetidir. Müəyyən ali təhsil

Rektorlar "Ali təhsil haqqında" Qanuna qarşı

Universitetlərə muxtariyyət verilərsə, rektorlar, prorektorlar, dekan və dekan müavirləri kürsülərini itirə bilərlər

da" Qanun qəbul edilərsə, Azərbaycanda ali təhsilin təhsil formalarından distant təhsil rəsmiləşəcək. Bu da bir çoxlarının marağına uyğun deyil. Buna görə də qanunun qəbul olunması gecikir".

Filologiya elmləri doktoru, əməkdar müəllim Təmmal Cəfərov ali təhsil müəssisələri ilə bağlı təkliflərini Elm və Təhsil Nazirliyinə

təcrübə bazalarının yaradılması və müvafiq təcrübənin təşkili barədə yeni əsasnamələr hazırlanıb təsdiq olunmalıdır. Eyni zamanda ali təhsil pilləsi ilə digər təhsil pillələri arasında ardıcılığın, varisliyin, koordinasiyanın yaradılması məqsədilə kompleks tədbirlərin icrası mütləqdir. Ölkənin ali təhsil sistemində daxil olan dövlət universitetlərində əmə-

XI sinif şagirdini məktəbli niyə öldürdü?

Öldürülən məktəblinin qardaşı: "Raulla Fərid başqa dünyaların insanları idi, bir-birlərinə danışmaları, davranışları, hərəkətləri xoş gəlmirdi"

Gəncə şəhəri Vəqif adına 8 nömrəli tam orta məktəbin XI sinif şagirdi Raul Rəhimov məktəbin önündə qətlə yetirilib. Gəncə-Daşkəsən Regional Təhsil İdarəsinin məlumatına görə, şagird dərhal xəstəxanaya çatdırılsa da, vəfat edib. Raul Rəhimov ailənin 2 oğul övladından biri olub. Onun böyük qardaşı Gəncədəki universitetlərdən birində təhsil alır.

Polis əməkdaşlarının keçirdikləri əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində qətlə törətməkdə şübhəli bilinən, 2007-ci il təvəllüdlü F.Şabanov saxlanılaraq istintaqa təqdim edilib. Qətlin məktəblilər arasında yaranmış mübahisə zəminində baş verdiyi iddia edilir. F.Şabanov 10-cu sinifdə təhsilini yarımçıq dayandırır və ondan sonra heç bir məktəbdə təhsilə davam etməyib. Lent.az xəbər verib ki, ilkin ehtimala görə, hadisə qız üstündə baş verib. Hadisənin dəqiq təfərrüatları istintaq zamanı məlum olacaq.

"Raulla hadisədən 10 dəqiqə əvvəl telefonla danışmışdım. Dedi ki, "qardaş, yoldayam, məktəbə gedirəm, narahat qalma". 10 dəqiqədən sonra mənə zəng edib dedilər ki, qardaşın bıçaqlanıb".

Bunu "Azvision"a açıqlamasında öldürülən Raul Rəhimovun qardaşı Ramal Rəhimov deyib: "Raul məktəbdə dava salan, pis davranan şagird olmayıb. Sadəcə, tündxasiyyət idi. Olduğu ortamda münasibət qurana qədər danışmazdı. Onu bıçaqlayan Fərid də eyni məktəbin 11-ci sinif şagirdidir, paralel siniflərdə oxuyurlar. Onlar arasında problemlər əvvəldən olub, lakin bu dərəcədə deyildi. Raulla Fərid başqa dünyaların insanları idi, bir-birlərinə danışmaları, davranışları, hərəkətləri xoş gəlmirdi. Arazlarında olan münasibət bura qədər gəlməmişdi. Keçən il oturmaq hətta söhbət edirdilər, gülürdülər, ortam mülayimləşmişdi. Amma bu tədris ilindən münasibət yenidən gərginləşmişdi".

Ramalin sözlərinə görə, hər iki şagirdlə bağlı məktəb rəhbərliyinə dəfələrlə xəbərdarlıq edilmişdi: "Hər şey onların yaxşılığı üçün edilirdi, onlar nəzarətdə saxlanılırdı. Hətta ailələr də görüşmüşdü, uşaqlar qarşılaşmışdı və onlara ciddi xəbərdarlıq olunmuşdu. Raulun universitetlə bağlı xəyalları olmasa da, işləmək, səyahət etmək arzuları var idi. Onun arzuları yarımçıq qaldı".

□ "Yeni Müsavat"

liq, innovasiya fəaliyyətini və digər məsələlərin əsas müdaxilələri, eyni zamanda ali təhsil sahəsində beynəlxalq əməkdaşlıqla bağlı məqamları, qaydaları müəyyənləşdirəcək. Əsas təkliflər sırasında ali məktəblərə muxtariyyət verilməsi idi. Pilləli dissertasiya müdafiəsi təklif olunmuşdu. Ali məktəb işçilərinin sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılması ilə bağlı maddələr də var idi. Bu təkliflərin qəbul edilib-edilməyəcəyi haqqında məlumat verilməyib. Niyə bu qədər çətinlik bu qanunu qəbul etmək? Rektorlar müqavimət göstərir, yoxsa başqa səbəblər var?

Təhsil məsələləri üzrə mütəxəssis Vüsal Kərimli dedi ki, qanun uzun müddətdir ki, müzakirə olunur və doğrudan da universitetlərə muxtariyyət verilməsi məsələsi aidiyyəti tərəflərin marağında deyil: "Çünki muxtariyyətin verilməsi o anlama gələcəkdə ki, rektor və prorektorlar, dekan və dekan müavirləri müddətli və seçki ilə seçiləcək. Bu səbəbdən də qanunun qəbulu yubanır. Düzdür, bezi dövlət universitetləri publik hüquqi şəxsə çevrildi. Bunu universitetlərə maliyyə azadlığının verilməsi, addımlarında müəyyən sərbəstliyin verilməsi ilə əlaqə-

müəssisələri, məmurlaşmış rektorlar bu məsələdə mənfi mövqelərini ortaya qoyurlar. Hesab edirəm ki, ali təhsilin elçatınlığı istiqamətində problemlər var. Məsələn, ali təhsil müəssisələrinə qəbul qaydalarının daha da sadələşdirilməsi məmurların etirazına və narazılığına səbəb olur. Bu gün ali təhsilin pillələrinin müddətləri kifayət qədər uzundur. Ali təhsil müəssisəsinə qəbul olmuş şəxs əmək bazarında daha gec daxil olur və onun əldə etdiyi bilik və bacarıqlara əmək bazarında o qədər də ehtiyac qalmır. Ali təhsil müəssisələrinə qəbul qaydalarının müqaviməti, eyni zamanda magistratura və doktoranturanın qəbul qaydalarının sadələşdirilməsi istiqamətində müqavimətlər var. Bu, ciddi bir məsələdir".

Ekspert əlavə edib ki, Azərbaycanda ali təhsil müəssisələrinin beynəlxalq reytingdə olmamasının bir neçə səbəbi var ki, onların da içərisində təkmilləşdirmə işlərinin həyata keçirilməsi, elmi adların verilməsi ilə bağlı mövcud problemlərdir: "Həmçinin rektorların təyinat məsələsi, onların fəaliyyət müddəti ilə bağlı mütəmadi müqavimət var. Əgər "Ali təhsil haqqın-

göndərdiyini bildirdi: "Bu, sadəcə, bir təhsil pilləsi ilə bağlı qanun deyil. Ölkənin hazırkı və perspektiv inkişafı ondan asılıdır. Bu, elmə, sənayeyə, ölkənin insan resurslarının qorunmasına və inkişafına, əqli və maddi mülkiyyətimizə... integrasiya olunmuş sinkretik qanunvericilik aktıdır. Ölkənin ali təhsil sistemini başqa rellər üzərinə daşımalıyıq. Qanun layihəsində görmək istədiyim bir sıra məqamlar da var. İlk olaraq universitetlər müstəqil təsərrüfat subyektinə çevrilməlidir, müstəqil tələbə qəbulu həyata keçirilməlidir. Təcrübə-istehsalat bazaları şəbəkəsinə malik olmaqla universitetlərin tədris-elm-istehsalat komplekslərinə çevrilməsi mühümdür. Hətta tələbə start-upları qarışıq dövlət və maraqlı biznes strukturları tərəfindən profil üzrə istənilən layihələrin maliyyələşdirilməsi üçün maliyyə dəstəyi göstərilməlidir. Milli məzmun və spesifikasiyaya əsaslanan əqli mülkiyyətin yaradılmasına dəstək olunmalıdır. Ali təhsil sistemi üçün tədris resurslarının hazırlanmasına büdcə vəsaiti ayrılmalı, ali təhsilin bütün səviyyələri üçün tədris standartları yenidən nəzərdən keçirilməlidir. Pedaqoji internaturaların və istehsalat

yn ödənilməsi mexanizminə yenidən baxılmalıdır. Adam-başına maliyyələşməyə keçid dövrünün təcrübəsi, qüsurları, təhsilə vurduğu zərər, ali təhsildən beyin axını, eləcə də üstün cəhətlər nəzərə alınmaqla dövlət universitetlərinin büdcədən maliyyələşməyə dönüş imkanları da müzakirə edilməlidir. Daha bir vacib məsələ, ölkə gənclərinin müxtəlif səbəblərdən, ən əsası, ali təhsil bəhanəsi ilə xaricə axınına şərait yaradan səbəbləri araşdırmaq, bunun qarşısını almaq üçün universitetlərimizin maddi-texniki bazasını, əcnəbi mütəxəssislər də dəvət olunmaqla, kadr potensialını gücləndirməliyik. Eləcə də ali məktəblərin kitabxana, məlumat-informasiya bazaları modernləşdirməli, ixtisaslar üzrə açıq elektron platformalara çıxışı təmin edilməlidir. Bütövlükdə ali təhsilin transformasiyası, yeni məzmun və strukturun yaradılmasından irəli gələn vəzifələr nəzərdən keçirilməlidir. Universitetlərə rəhbərlərin təyin olunması mexanizminin dünyada təsdiq olunmuş müasir yanaşmalar və təcrübələrə uyğun işlənilməsi olduqca mühümdür".

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

Fevralın 7-də keçiriləcək növbədənə prezident seçkisinə sayılı günlər qalır. İctimai Televiziyanın efirində namizədlərdən bəzilərinin xarici siyasətlə bağlı seçki vədləri isə diqqət çəkir. Məsələn, namizədliyi özü tərəfindən irəli sürülən Fuad Əliyev prezident seçilsə, ölkəni GUAM təşkilatından çıxaracağını bildirib. Onun hədəfləri aşağıdakılardır:

- Azərbaycanın neytral ölkə statusunun rəsmi elan edilməsi;
- NATO və KTMT-yə bitərəf münasibətin saxlanması;
- Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatına və Avrasiya İqtisadi Birliyinə qoşulmaq istiqamətində fəaliyyət göstərilməsi və Türkdillli dövlətlərlə əməkdaşlığın gücləndirilməsi.
- Ölkəmizin GUAM təşkilatından çıxması;
- Qərbi azərbaycanlıların təhlükəsiz və ləyaqətli şəkildə ata-baba torpaqlarına qayıdışının beynəlxalq müstəvidə ədalətli həllinə nail olunması.

Böyük Azərbaycan Partiyasının prezidentliyə namizədi Elşad Musayev xarici siyasət sahəsində Türkiyə ilə strateji müttəfiqlik əlaqələrinin daha da dərinləşməsinin təmin olunması, Türk Dövlətləri Təşkilatının gücləndirilməsi üçün ölkəmizin səylərinin daha da artırılması, Vətən müharibəsi dövründə Azərbaycanı dəstək verən ölkələrlə münasibətlərin daha da dərinləşdirilməsi kimi təkliflər var. Milli Cəbhə Partiyasının sədri Razi Nurullayev isə hesab edir ki, Türkiyə ilə Şuşa Bəyannaməsi imzalandığı kimi, Pakistanla da Xankəndi bəyannaməsi imzalamalıyıq.

İTV-dəki çıxışını “Yeni Müsavat”a dəyərləndirən prezidentliyə namizəd Fuad Əliyevin sözlərinə görə, onun təklifləri xarici siyasət kursumuzun daha da güclənməsinə xidmət edə bilər. F.Əliyev hesab edir ki, GUAM-a sədrlik bu il Azərbaycana keçsə də, bu platforma faktiki olaraq formal fəaliyyətdədir: “Əvvəla, bu

təşkilatda Azərbaycan istisna olmaqla, hər üç ölkə Rusiya ilə münaqişə vəziyyətindədir. Azərbaycan GUAM-da yeganə dövlətdir ki, işğal faktına son qoyub. Ukraynadakı vəziyyət hər kəsə məlumdur, Moldovanın Dnestryanı ərazi problemi var və Rusiya ilə münasibətləri gərgindir, Gürcüstanın da Abxaziya və Cənubi Osetiya əraziləri bu gedişlə Rusiyaya birləşdiriləcək. Ona görə vaxtilə yaranmış bu təşkilat indi uğurlu deyil. Və hər üç ölkə Avropa İttifaqına üzvlük həvəsindədir, ikisinin namizəd statusu irəli sürülüb. Ona görə mən burada təmsilçilikdə bir perspektiv görmürəm. Üstəlik, həmin dövlətlərdən fərqli olaraq, Azərbaycan Rusiya ilə çox yaxşı əlaqələrə malikdir”.

Prezidentliyə namizəd səsləndirdiyi digər təkliflərə də aydınlıq gətirərək hesab edir ki, Azərbaycanın neytral ölkə statusunun rəsmi elan edilməsi ilə NATO və KTMT-yə bitərəf münasibətin saxlanması sinxronluq təşkil edən məsələlərdir: “Biz Qoşulmama Hərəkatının üzvüyük. Azərbaycan dövlətinin düzgün xarici siyasət kursu bizi təhdidlərdən uzaq saxlayır, hərbi bloklara qoşulmaq məcburiyyəti qarşısında saxlamır. Ancaq bu siyasəti daha da təkmilləşdirə bilərik. Bitərəfliyi elan etməklə hər iki hərbi blokun bizə yaxınlaşmaq cəhdlərini neytrallaşdırmaq mümkündür. Azərbaycan Türkiyə ilə hərbi müttəfiqliyini artırmalıdır, amma ərazilərimizdə heç bir dövlətə, yaxud alyansa məxsus baza olmamalıdır. O ki qaldı Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatına və

Namizədlərdən ilginç vədlər: GUAM-dan çıxmaq, Pakistanla Xankəndi bəyannaməsi...

Seçkiyə qoşulanlar arasında Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatına və Avrasiya İqtisadi Birliyinə qoşulmaq təklifi səsləndirənlər var; bəs bunlar bizə nə qazandıracaq?

Avrasiya İqtisadi Birliyinə qoşulmaq istiqamətində fəaliyyət göstərilməsi və Türkdillli dövlətlərlə əməkdaşlığın gücləndirilməsinə, bunlar regional aspektdən də, iqtisadi dividendlər baxımından da səmərəli ola bilər. Azərbaycan dünyanın nəhəng iqtisadi gücü olan Çinlə əməkdaşlığını bu halda genişləndirəcək, Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatına qoşulmaq yeni imkanlar açacaq, Orta Asiyaya açılmaq firsətləri daha da çox olacaq, Pekin-Bakı arasında ticarət dövriyyəsi artacaq, Zəngəzur dəhlizinin açılacağı təqdirdə Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı platformasında olmağımız əlavə üstünlüklər qazandıracaq. Hər halda, iqtisadçılar bunu daha yaxşı izah edə bilərlər”.

F.Əliyevin fikrincə, bütün bunlar türkdillli dövlətlərlə əməkdaşlıq, Türk Dövlətləri Təşkilatının fəaliyyətinin güclənməsi baxımından önəmli məsələlərdir: “Avrasiya İqtisadi Birliyinə Ermənistanla sülh müqaviləsi imzalandıqdan sonra qoşulmaq mümkündür. Mən bunu nəzərdə tutmuşam. Necə ki, Avropa İttifaqı “qoca qitə”də özünün siyasi-iqtisadi formasını qurub, biz də türk və slavyan xalqlarının, region dövlətlərinin birgə vahid platformasını yaratmalı, genişləndirməli, nəqliyyat kommunikasiyaları blokadadan çıxdıqdan sonra ticarətin genişlənməsinə nail olmalıyıq. Avrasiya İqtisadi Birliyinə üzvlük Rusiya və digər üzv ölkələrə idxal-ixrac əməliyyatları zamanı gömrük, rüsum kimi mə-

sələlərdə müsbət töhfə verə bilər. Azərbaycanlılar arasında nə qədər insan var ki, Rusiya bazarlarından dolanırlar, Avrasiya İqtisadi Birliyinə qoşulmaq onların məhsullarını daha da yaxşılaşdıracaq. Bizim Qarabağ müharibəsindən sonra şimal qonşumuzla əlaqələr əvvəlkindən də yaxşılaşıb, Türkiyə-Azərbaycan-Rusiya tandemi yaranıb, bu tarixi imkanı dəyərləndirməli, region ölkələri ilə birlikdə inkişaf yolu tutmalıyıq”.

Politoloq Oqtay Qasımovun “Yeni Müsavat”a bildirdiyinə görə, Azərbaycan bu günə kimi xarici siyasətini ölçülü-biçili həyata keçirib və bu da öz nəticələrini verib. O.Qasımov hesab etmir ki, xarici siyasətimizdə kəskin dönüşlər etməliyik. Onun fikrincə, bizim maraqlarımıza uyğundur ki, Qərblə əlaqələrimizi davam etdirək, hərçənd Avropada əleyhimizə kampaniya aparılır: “Amma bunun gözlənilən olduğunu bilirdik və əsas vermir ki, Qərblə əməkdaşlıq platformalarından imtina etməliyik. NATO-ya gəldikdə, üzvlük niyyətimiz yoxdur, ancaq o demək deyil ki, üzümüzü Şərqlə çevirməliyik. Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı və Avrasiya İqtisadi Birliyinə üzvlüyə gəlincə, bu

günə qədər müraciət edilməyibse, deməli, bu səviyyədə əlaqələr uyğun görülüb. Əslində Azərbaycanın ŞƏT-ə üzv ölkələr arasında yaxşı münasibət qurduğu dövlətlər var. Sadəcə, Azərbaycanın qarşısında əsas istiqamət Türk Dövlətləri Təşkilatını inkişaf etdirməkdir, onun güclənməsində də maraqlılıq və iştirak edirik”.

O.Qasımovun sözlərinə görə, GUAM-dan çıxmaq, Pakistanla sənəd imzalamaq məsələləri təklif kimi səsləndirilə bilər: “GUAM vaxtilə effektiv qurum idi, separatizmdən əziyyət çəkən ölkələr idi. Hazırda ekseriyyətinin problemləri var, amma Avropaya inteqrasiya xəttini tutub, Azərbaycan isə öz yolu ilə gedir. Pakistanla hərbi müttəfiqlikdə hər hansı sıxıntıımız yoxdur, bu ideya normal qarşılanıla bilər, amma coğrafi mənada yaxın müttəfiq qardaş Türkiyədir və Şuşa Bəyannaməsi münasibətlərimizi ifadə edir. Yeni bu gün ordumuz NATO standartlarına uyğun səviyyədə qurulub, bu alyansa üzvlük istəyimiz olmasa da, əməkdaşlıq edirik, müəyyən təlimlərin keçirilməsi mümkündür. Bir sözlə, xarici siyasət kursunda kəskin dönüş edilməsinə zərurət görmürəm”.

□ **Emil SALAMOĞLU**
“Yeni Müsavat”

Deputata sui-qəsd əmri vermiş Azər Səricanov haqda maraqlı fakt

Terror təşkilatçısı moizələrindən birində Yeni il bayramı əleyhinə danışmış, Şaxta baba personasına qarşı çıxıb

Deputat Fazil Mustafaya sui-qəsd əmri verdiyini etiraf etmiş Azər Səricanovun yutub kanalında vaxtilə etdiyi çıxışlar var. Tribuna.info.az məlumat verir ki, Hacı Azər kimi tanınan terror təşkilatçısı həmin moizələrindən birində Yeni il bayramı əleyhinə danışmış, Şaxta baba personasına qarşı çıxır, geridəqalmış və cahil bir mövqedən fikirlərini açıqlayır.

Bildirilir ki, o, 2019-cu ilin oktyabr ayının 3-dən 30-dək İranın Rey şəhərində səfərdə olub. O, Reydə təqsirləndirilən Rəşad Əhmədov və “Hüseyniyyun” qrupunun digər üzvləri ilə görüşündə, eləcə də bundan sonrakı danışqları

zamanı dini fanatizm zəminində millət vəkili Fazil Mustafanın xidməti və siyasi fəaliyyətinə son qoymaq və bu

fəaliyyətə görə qisas almaq məqsədilə ona qarşı sui-qəsd (terror aktı) törədilməsi planlaşdırılıb.

Səricanov ittiham aktında yazılanlardan bəzi hissələrlə razı olmayıb, lakin Fazil Mustafanın odlu silahla

vurulmasına göstəriş verdiyini təsdiqləyib. Müttəhimin dediyinə görə, deputatın dinlə bağlı səsləndirdiyi fikirlərdən və sosial şəbəkələrdə imamlar haqqında yazdıqlarından qıcıqlanıb, onu cəzalandırmaq qərarına gəlib.

Müttəhim ifadəsinin davamında deyib ki, sui-qəsd planı qurduqdan sonra İrana gedib, millət vəkili cəzalandıracaq şəxsin sığına bilməsi üçün yer axtarıb: “Bildirdim ki, başqa ölkələr həmin adamı tutub Azərbaycana təhvil verərlər. Buna görə də İranda axtarmağa başladım. Amma oradan istədiyim formada cavab ala bilmədim. Bakıya qayıdandan sonra Fazil Mustafa ilə bağlı özüm araşdırma apardım. Evinin yerini, hərəkət marşrutunu öyrəndim, sonra isə məclislərin birində cinayəti icra edən Səbuhi Şirinovla tanış oldum. Söhbətimiz əsnasında öyrəndim ki, Səbuhi xüsusi təyinatlılarda MAXE olub. O dəqiqə bildim ki, mənə lazım olan adam budur”.

Səricanov S.Şirinovu cinayət törətməyə necə cəlb etməsindən də danışmış: “Mən kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı ilə məşğul idim. Səbuhiyə də məhsul verməyə başladım. Onunla Fazil Mustafa haqqında danışanda dedi ki, hamı zəncir çeynəyir onun əlinə. Yavaş-yavaş münasibətimiz yarandı, sui-qəsd planının müzakirəsi başladı”.

Təqsirləndirilən şəxs ifadəsində qeyd edib ki, məqsədləri Fazil Mustafanı öldürmək deyil, cəzalandırmaq olub. Buna görə də əvvəldən danışmışlar ki, həyatı əhəmiyyətli orqanlarına atəş açılmasın: “Onun çiyinə dəyən güllə başına dəyə bilərdi. Məqsəd onu öldürmək yox, cəzalandırmaq idi. Deputata qarşı cinayətin İrandan gələn sifarişlə törədilməsi və bu məqsədlə Rəşad Əhmədov vasitəsilə mənə 30 min dollar verilməsi haqda ittihamda yazılanlar isə həqiqət deyil”.

□ **“Yeni Müsavat”**

Strasburqda Avropa Şurası Parlament Assambleyasının qış sessiyasının ilk günündə deputatlar “təşkilatın prinsiplərini pozduğuna görə” Azərbaycanın nümayəndə heyətinin səlahiyyətlərinin məhdudlaşdırılmasına səs veriblər. Bu barədə “Turan” yazıb.

Bildirilir ki, bu təşəbbüslə Almaniyadan olan deputat Frank Şvabe çıxış edib. O, öz bəyanatında “Azərbaycanda insan hüquqlarının pozulmasının davam etdiyini, siyasi məhbusların sayının artdığını, rəsmi Bakının 7 fevral prezident seçkilərini qiymətləndirmək üçün Avropa Şurası Parlament Assambleyası nümayəndə heyətini dəvət etməkdən imtina etdiyini” göstərib.

Frank Şvabe 2023-cü ildə Azərbaycanın Avropa Şurası Parlament Assambleyası məruzəçilərini Laçın dəhlizinə buraxmaqdan imtina etdiyini də vurğulayıb.

Təklif səsverməyə çıxarılıb və səs çoxluğu ilə qəbul edilib.

İclası sədrlik edən Emmanuel Sinqeris deyib ki, bu təklifin qiymətləndirilməsi ilə Avropa Şurası Parlament Assambleyasının Monitoring Komitəsi məşğul olacaq. Komitənin öz rəyini təqdim etmək üçün 24 saat vaxtı var. Bundan sonra Avropa Şurası Parlament Assambleyası bu məsələni müzakirə edəcək və yekun qərar qəbul edəcək.

Eyni zamanda Azərbaycan nümayəndə heyəti bu məsələ üzrə səsvermədə iştirak edə bilməz.

Beləliklə, Avropa Şurası Parlament Assambleyasının iclasında Azərbaycan nümayəndə heyətinin etimadnaməsi təsdiqlənməyib.

AŞ PA-da Azərbaycana qarşı qərar

Bakıdan cavab: “İradəmizə, mövqeyimizə təsir edə bilməzlər”

AŞ PA-nın hansısa həbsləri və seçkiyə dəvət almamalarını əsas göstərib belə bir qərar verməsi əslində bəhanədir. Bu cür addımlarla Azərbaycanın mövqeyinə təsir etməkləri mümkündürmü?

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri Çingiz Qənizadə “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, belə bir qərarın verilməsində “əsas” tutulan fikirlər tamamilə absurd iddialar və bəhanələrdir. Heç bir həqiqətə söykənməyən iddialar “əsas” göstərilir: “Avropa Şurasında qaldırılan məsələlər bəhanədir. Onlar xristian təəssübkeşliyinin təsiri altında addımlar atırlar. Mən də Milli Məclisin üzvü olduğum zaman bir müddət Azərbaycan nümayəndə heyətinin tərkibində Avropa

Şurası Parlament Assambleyasında təmsil olunmuşam. Onun müvafiq komitələrində iştirak eləyərkən bu qurumun üzvlərinin həmişə bir xristian təəssübkeşliyinin olduğunu gördüm. Eyni zamanda Avropa İttifaqı ilə Milli Məclisin əməkdaşlıq komitəsinin üzvü olduğum zaman da Avropa Parlamentində də bu cür yanaşmaların şahidi olmuşam. Azərbaycanın uğuruna sevinməməklə bərabər onların münasibətlərində həmişə bir xristian təəssübkeşliyi öz təzahürələrini göstərirdi. İndi də Azərbaycanın öz torpaqlarını işğaldan azad etdikdən sonra, ötən ilin sentyabrında antiterror tədbirləri nəticəsində separatizmin Azərbaycanda tamamilə kökünü kəsdikdən sonra Azərbaycana Avropanın xristian klubu kimi tanınan təşkilatları

nın təzyiqlərinin olacağı qaçılmaz idi. Biz bunu son üç il idi gördük və keçən ilin sentyabrından sonra daha da genişləncəyi gözlənilən idi. Amma Avropa Şurasının bu qədər cılız bir vəziyyətə düşəcəyini, Azərbaycana bu cür münasibətlə özünü bu qədər nüfuzdan salacağını təsəvvür etmək mümkün deyildi. Çünki Azərbaycanda baş verən hadisələrin beynəlxalq hüquq normaları prinsipinə uyğun olması Avropa Şurasındakı bir sıra dövlətləri qane etmir. Azərbaycan Prezidentinin müstəqil siyasəti, heç bir dövlətin təzyiqi ilə milli maraqlardan geri addım atmaması o dövlətləri qane etmir. Onlara Ermənistan kimi maşa dövlət sərf edir. Onlar başqa dövlətlərin də bu cür olmasını istəyirlər”.

Hüquq müdafiəçisi qeyd etdi ki, Azərbaycan onların oyuncağı olmadığı üçün bizə qarşı təzyiqlər edirlər. Təzyiqlər üçün isə bəhanələr irəli sürürlər: “İndi AŞ PA-ya demək lazımdır ki, Laçın dəhlizindən sərbəst gediş-gəliş dedikdə nə etmək istəyirsiniz? Belə çıxır ki, o yoldan separatçı rejimə Ermənistan silah daşınmasını istəyirsiniz? Bu, separatizmə dəstək deyildi bəs nə idi? Avropa Şurasındakı ermənipərəstlərin arzusu və istəyi ilə biz ərazimizdə separatçılığa dözü və şərait yaradacağı deyildik. Azərbaycan bütün addımlarını qanunlara və beynəlxalq konvensiyalara uyğun olaraq atır. Buna görə də Avropa Şurasının hansısa təzyiq xarakterli qərarları Azərbaycanı mövqeyindən döndərə bilməz”.

Milli Məclisin üzvü Aydın Hüseynov da bildirdi ki, AŞ PA-dakı bir sıra dövlətlərin deputatları siyasi sifariş yerinə yetirirlər. Avropa Parlamentində Azərbaycanı qarşı olan deputatlar hansı ölkələri təmsil edirlərsə, Avropa Şurasında da Azərbaycana qarşı siyasi sifarişli həyata keçirilən hərmin dövlətlərin nümayəndə heyətləridir. İrəli sürdüləri iddialar bəhanədir. Azərbaycanın qələbəsinə, erməni separatizminin kökünü öz ərazimizdə kəsməyimizi AŞ PA-dakı ermənipərəst deputatlar, onların təmsil etdiyi dövlətlər qəbullana bilmirlər. Çünki onlara bu bölgədə daimi münaqişə lazım idi. Bu münaqişəni isə Qarabağda 30 ildən artıq müddətdə fəaliyyət göstərən separatçılar yaradırdılar. Avropa Şurası kimi beynəlxalq təşkilatlar separatizmi çökdürdüyü üçün Azərbaycana təşəkkür etmək, dəstək vermək əvəzinə, faktiki olaraq açıq və dolayısı ilə Azərbaycana təzyiq edir, bununla da ermənilərə, separatizmə dəstək vermiş olurlar. AŞ PA-nın bu addımı qərəzlidir. Bununla Azərbaycanı öz haqlı mövqeyindən çəkindirə bilməzlər”.

Milli Məclisin Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin iclasında sədr Hicran Hüseynova isə bildirib ki, Avropa Şurası Parlament Assambleyasının iclasında Azərbaycan nümayəndə heyətinin etimadnaməsinin təsdiqlənməməsi təəssüf doğurur: “Ölkəmizə qarşı atılan bu addımın heç bir əsası yoxdur. Onlar bizə qarşı belə qərarlar qəbul etməklə, iradəmizə təsir etmək istəyirlər. Amma Prezidentin dediyi kimi, biz müstəqil dövlətlik və müstəqil siyasət həyata keçiririk. Bizim haqlı mövqeyimizə və iradəmizə təsir edə bilməzlər”.

□ **Etibar SEYİDAĞA, “Yeni Müsavat”**

XİN Borrelin əsassız iddialarını rədd etdi

“Al-nin ali nümayəndəsi tərəfindən faktların açıq-aşkar təhrif edilməsi...”

“Prezident Əliyevin son ərazi iddiaları böyük narahatlıq doğurur. Ermənistanın ərazi bütövlüyünün hər hansı formada pozulması yolverilməzdir və Azərbaycanla münasibətlərimiz üçün ciddi nəticələrə səbəb olacaq”.

Al-nin xarici işlər və təhlükəsizlik siyasəti üzrə ali nümayəndəsi Jozep Borrel Brüsseldə belə deyib. (“Turan”)

O, Al Xarici İşlər Nazirləri Şurasının iclasının yekunlarına dair mətbuat konfransında çıxış edərək bildirib ki, Al üzvü olan ölkələr hesab edir ki, Azərbaycan Ermənistanla substantiv danışıqlara və münasibətlərin normallaşmasına qayıtmalıdır. O, həmçinin qeyd edib ki, Al ölkələri diplomatları qovulmuş (Azərbaycandan) Fransa ilə həmrəylik ifadə edir.

“Xarici Əlaqələr Şurası

nın yekunlarına dair mətbuat konfransı zamanı Avropa İttifaqının xarici əlaqələr və təhlükəsizlik siyasəti üzrə ali nümayəndəsi/Al Komissiyasının vitse-prezidenti Cozep Borrelin Azərbaycanla qarşı səsəndirdiyi əsassız iddiaları qətiyyətlə rədd edirik”.

Bu barədə Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat xidmətinin rəhbəri Ayxan Hacızadənin

Avropa İttifaqının (Al) xarici əlaqələr və təhlükəsizlik siyasəti üzrə ali nümayəndəsi/Al Komissiyasının vitse-prezidenti Cozep Borrelin iddialarına dair şərhində bildirilib.

“Al-nin ali nümayəndəsi tərəfindən faktların açıq-aşkar təhrif edilməsi Azərbaycanın legitim maraqlarına etinasızlıqdır və bu cür hədələyici ritorika Azərbaycan-Al münasibətlərini daha da gərginləşdirən ikili standartın bariz nümunəsidir.

Ali nümayəndə Azərbaycan Prezidentinin Azərbaycan və Ermənistan ərazilərinə dair tarixi faktlarla bağlı fikirlərini tamamilə təhrif etməklə yanaşı, Azərbaycana qarşı hərbi təzyiq və təcavüzkar siyasəti qızışdırır.

Beynəlxalq ictimaiyyətin Ermənistanı beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə uyğun hərəkət etməyə inandırmaq üçün heç bir şey göstərməsinə baxmayaraq, Azərbaycan hər zaman Ermənistanla danışıqlara, sülhə və sabitliyə sadıq olub. Azərbaycanın təcavüzə və separatizmə son qoyduğu tədbirlər Ermənistanla sülh sazişinin bağlanmasına zəmin yaradır.

Bundan əlavə, Al nümayəndəsinin diplomatların ölkədən çıxarılması ilə bağlı Fransa ilə həmrəyliyini ifadə etməsi davam edən hüquqi araşdırma prosesinə açıq müdaxilə olmaqla yanaşı, Azərbaycandan qovulmuş fransız diplomatların qanunsuz hərəkətlərinə haqq qazandırmağa bərabərdir. Belə qərəzli bəyanat Azərbaycanın Fransadakı diplomatlarına qarşı əsassız tədbirlərə məhəl qoymamaqla yanaşı, diplomatik davranışın bütün qayda və təlimatlarına açıq-aşkar etinasız yanaşan, iş üzrə araşdırma aparmaqdan imtina edən bəzi dövlətlərin bu quruma necə mənfi təsir göstərdiyini nümayiş etdirir”.

Azərbaycan beynəlxalq öhdəliklərinə və beynəlxalq hüquqa sadıq olmaqla yanaşı, milli maraqlarına zidd olan hər hansı iddiaların və təhdidəli dilin legitimləşdirilməsi cəhdlərinin qarşısını qətiyyətlə alacaqdır.

Elm və Təhsil Nazirliyinin Quba-Xaçmaz Regional Təhsil İdarəsinin müdürü Rüfət Hacıyevin 53 min manat rüşvət alma ittihamı ilə həbs olunduğu barədə xəbər vermişdik. Yada salaq ki, Baş Prokurorluğun mətbuat xidmətinin məlumatında deyilir ki, Rüfət Hacıyev barəsində Cinayət Məcəlləsinin 311.3.2 və 311.3.3-cü (rüşvət alma təkrar və külli miqdarda törədildikdə) maddələri ilə cinayət işi başlanıb və məhkəmənin qərarı ilə barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçilib. Rüfət Hacıyev əmək müqaviləsinin müddətinin uzadılması, məktəb direktoru vəzifəsinə təyin olunma, məktəblərdə müvafiq yoxlamaların keçirilməməsi, eləcə də xidmət üzrə ümumi himayədarlıq göstərilməsi kimi məqsədlərlə ayrı-ayrı şəxslərdən ümumilikdə 53 min manat pul vəsaitini təkrarən rüşvət qismində almaqda təqsirləndirilir.

Qeyd edək ki, Quba-Xaçmaz Regional Təhsil İdarəsinə Quba, Qusar, Xaçmaz, Siyəzən və Şabran rayonları daxildir. İdarə 2022-ci ildə yaradılıb. O zaman Quba Təhsil Şöbəsinin müdürü olan Rüfət Hacıyev Quba-Xaçmaz Regional Təhsil İdarəsinə müdür təyin olunub. 2022-ci ilin mayında baş tutan təqdimat mərasimində təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanov, Quba Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Ziyəddin Əliyev, Quba-Xaçmaz Regional Təhsil İdarəsinin müdürü Rüfət Hacıyev və regional idarəyə daxil olan bölgələr üzrə təhsil işçiləri iştirak ediblər.

Rüfət Hacıyev Regional Təhsil İdarəsinin müdürü vəzifəsinə təyinatdan sonra onunla icra başçısı arasında münasibətlər ən son həddə qədər gərginləşib. İş o yere çatıb ki, Rüfət Hacıyevin hər addımı ilə bağlı məlumatlar ardıcıl olaraq mətbuat səhifələrinə "ayaq açıb".

Təhsil müdürü Quba RİH-in təşkilatçılığı ilə keçirilən heç bir tədbirə dəvət olunmayıb. Vəziyyət o həddə gəlib çatıb ki, icra başçısı aidiyyəti olmayan rayon tədbirlərində sözü təhsilə gətirib, Rüfət Hacıyevi sərt tənqid edirmiş.

Bu baxımdan, Rüfət Hacıyevin həbsindən sonra onun varidatının siyahısının ictimailəşməsi də təəccüblü olmayıb.

Yayılmış məlumatlarda iddia olunur ki, Rüfət Hacıyevin Quba rayonu ərazisində 4 dəbdəbəli villası var. Həmçinin Bakının Yasamal və Xirdalan rayonları ərazisində yerləşən daha 3 mənzilinin varlığı barəsində də xəbər ya-

yılıb. Məlumatda həbsə alınan idarə müdürünün mülklərinin ümumi qiyməti də hesablanaraq təqdim olunub. İddiaya görə, mülklərin ümumi dəyəri 2 milyon manat civarındadır. Eyni zamanda Rüfət Hacıyevin Qubanın Qeçrəş kəndi ərazisində yerləşən daha bir dəbdəbəli villası barədə məlumat mətbuatı otürülüb. Həmin villanı Rüfət Hacıyevin yüksək çinli bir dövlət məmuru müvəqqəti məskunlaş-

maq üçün verdiyi, həbsindən sonra isə yüksək vəzifəli məmurun villadan çıxdığı vurğulanır. Təhsil müdürünün "JEEP Grand Cherokee" markalı avtomobili olduğu qeyd edilir və xüsusi olaraq qiyməti də diqqətə çatdırılır. Rüfət Hacıyevin Quba-Xaçmaz Regional Təhsil İdarəsinin müdürü vəzifəsində çalışdığı müddət ərzində bu qədər varidat əldə etdiyi yayılan məlumatda qırmızı xətlə keçir.

Bəs nə baş verib ki, təhsil müdürünün həbsindən əvvəl və sonra barəsində bunca ifşaedic məlumatlar ictimaiyyətə ötürülüb? Məqsəd nə olub? Bunun arxasında kim dayanıb?

Bu suallara birmənalı cavab vermək çətinidir. Amma 28 oktyabr 2022-ci ildə mətbuatda yer alan məqalədə Rüfət Hacıyevin "qara zolağa" girməsi ilə əlaqəli məlumatlar var.

Təhsil idarəsinin müdürünün həbsi - icra başçısı ilə konflikt, yoxsa...

Rüfət Hacıyev Regional Təhsil İdarəsinin müdürü vəzifəsinə təyinatdan sonra onunla Ziyəddin Əliyev arasında münasibətlər ən son həddə qədər gərginləşib - səbəblər

Həmin məqalədən sitat: "Bir müddət bundan əvvəl Quba Soyqırımı Memorial Kompleksi ərazisində qanunsuz tikinti işlərinin başlanmasına etiraz edən Quba-Xaçmaz Regional Təhsil İdarəsinin müdürü Rüfət Hacıyev öz facebook hesabında "Quba Soyqırımı Memorial Kompleksi ərazisinin satılmasını şiddətlə qınayıram. Aidiyyəti şəxslərlə bağlı müvafiq tədbirlər görülməlidir" sözlərini yazmışdı. İdarə müdürünün bu statusu Quba RİH-in başçısı Ziyəddin Əliyev bərk qəzəbləndirib və demək olar ki, rayonda keçirilən bir çox tədbirdə Rüfət Hacıyevi sərt tənqid etməyə başlayıb. Sonuncu dəfə ötən həftə keçirilən rayon tədbirində isə Ziyəddin Əliyev Quba-Xaçmaz Regional Təhsil İdarəsinin müdürü Rüfət Hacıyev haqqında daha kəskin danışmış və onun ünvanına qeyri-etik ifadələr işlədib".

Məqalədə iddia olunur ki, Ziyəddin Əliyev Rüfət Hacıyevi aşağılayan çıxışında bunları deyib.

Sitat: "İcra başçısı idarə müdürünə "axmağın biri axmaq", "mənim otağımda mənə təzim edən bu olmayıb sanki", "sənin bu ədəbsizliyin cavabını vermək mənim borcum olsun" kimi ifadələr səsləndirib".

Həmin məqalədə qeyd edilir ki, Ziyəddin Əliyevlə Rüfət Hacıyev arasında yaranan problem başçının təhsil sistemində olan problemlərə də daha qabarıq və emosional davranmasına yol açıb.

Sitat: "Hətta səyyar vətəndaş qəbullaşdırma belə icra başçısı vətəndaşlara, "təhsillə bağlı nə probleminiz var" deyərək müraciətlər edir, bu istiqamətdə səsləndirilən problemlərin müzakirəsi üçün daha geniş fərsətlər yaradılır. Vəziyyət o həddə gəlib çatıb ki, icra başçısı aidiyyəti olmayan rayon tədbirlərində sözü təhsilə gətirib

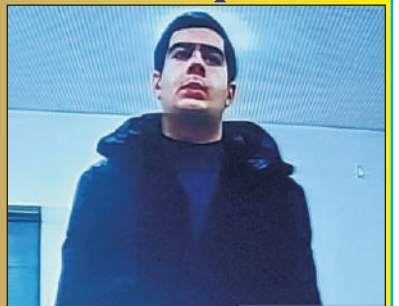
Rüfət Hacıyevi sərt tənqid edir".

Qeyd edək ki, Ziyəddin Əliyev ötən ilin yayında Qubanın icra başçısı postundan uzaqlaşdırılıb. Belə görünür ki, bundan sonra da başçı-təhsil müdürü konfliktli sənətiməyib, əksinə, daha da qızıqıb.

■ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

Lənkəranın icra başçısının qardaşını öldürən hakim qarşısında

Lənkəran İcra Hakimiyyətinin başçısı Tələh Qaraşovun qardaşı Azər Qaraşovun qətlə işi üzrə məhkəmə prosesi başlayıb. APA xəbər verir ki, cinayət işi üzrə məhkəmənin hazırlıq iclası yanvarın 23-də keçirilib.

Hakim Cəlil Nəbiyevin sədrliyi ilə onlayn qaydada keçirilən prosesdə anket məlumatları dəqiqləşdirilib. Təqsirləndirilən Azay Qaraşovun vəkilinin vəsatəti əsasında məhkəmənin qapalı keçirilməsi qərara alınıb.

Qeyd edək ki, hadisə ötən il iyulun 26-da Kürdəmir rayonunun Pirekocə kəndində baş verib. 1975-ci il təvəllüdlü Azər Qaraşovun odlu silahdan açılan atəş nəticəsində ölümü ilə bağlı Kürdəmir Rayon Prokurorluğunda Cinayət Məcəlləsinin 125-ci (özünü öldürmə həddinə çatdırma) maddəsi ilə cinayət işi başlanılıb, müvafiq ekspertizalar təyin edilib. İlk olaraq hadisənin intihar olduğu bildirilirdi. Qaraşovlar ailəsi isə Azər Qaraşovun ehtiyatsızlıq səbəbindən aldığı güllə yarasından vəfat etdiyini iddia edirdi.

Daha sonra əməliyyat tədbirləri ilə Azər Qaraşovun oğlu Azay Qaraşov atasını ov tüfəngi ilə qətlə yetirməkdə şübhəli bilinərək saxlanılıb.

Qolunun birini itirən blogerin məhkəməsi başladı

Yanvarın 23-də "Nikosayağı" kimi tanınan blogger Nicat Şakirinin cinayət işi üzrə məhkəmənin hazırlıq iclası keçirilib. "Report" xəbər verir ki, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimi Samir Əliyevin sədrliyi ilə keçirilən prosesə jurnalistlər buraxılmayıb. Məhkəmə iclası qapalı olduğundan hər hansı bir məlumat əldə etmək mümkün olmayıb.

Xatırladaq ki, məhkəmə proseslərinin hazırlıq iclası və son-hökm hissəsi ictimaiyyət üçün açıq keçirilməlidir ki, buna əməl edilməməsi media nümayəndələrinin etirazına səbəb olub.

Qeyd edək ki, hadisə ötən ilin avqustunda qeydə alınıb. N.Şakirli idarə etdiyi "Porsche" markalı avtomobillə Yük maşınına (TIR) çırpılıb. Qəza nəticəsində avtomobildə olan blogerin dostu Ruslan Məmmədov vəfat edib. Nicat Şakirinin sağ qolu dirsekdən amputasiya edilib.

"Unikal"ın əməkdaşı Nicat Şakirinin məhkəmədən çıxdığı anı əks etdirən görüntüləri lentə alıb. "Nikosayağı" "Range Rover" markalı avtomobilinə əyləşərək məhkəmə binasının qarşısından uzaqlaşmış.

“Ermənistanın ayrı-seçkilik etmədən yerləşdirdiyi minalar günahsız mülki əhali üçün təhlükə yaratmaqda davam edir”. “Yeni Müsavat”ın xəbərinə görə, bunu Azərbaycan Xarici İşləri Nazirliyi “X” sosial şəbəkəsində paylaşılıb. Paylaşımnda qeyd edilir ki, daha bir mülki şəxs minaya düşüb, 2020-ci ildən bu yana qurbanların sayı 342 nəfərə çatıb.

Həmçinin hamı Ermənistan tənəziyi göstərməlidir ki, mina xəritələri haqqında dəqiq məlumat versin. Minaların daha çox keçmiş təmas zonasında, “müdafiə” xətlərində yox, dinc insanların üz tutacağı yollar, bulaqlar, çaylar, qəbiristanlıqlar və məscidlərin yaxınlığında, eləcə də evlərin dağıntıları arasında yerləşdirilməsi minalanma prosesinin Ermənistan dövlət səviyyəsində həyata keçirilən terror siyasətinin bir hissəsi olduğunu və bu gün də İrəvanın aidiyyəti istiqamətdə qeyri-konstruktiv davranışı erməni hakimiyyətinin terroru davam etdirməkdə ısrarlı olduğunu göstərir.

Azərbaycanda Mina Agentliyi, Müdafiə Nazirliyində iki böyük hərbi hissə yaranıb. Dövlət Sərhəd Xidməti və Fövqəladə Hallar Nazirliyi də minatəmizləmə prosesinə cəlb edilib. Azərbaycan dövləti çox qısa bir zamanda böyük əraziləri minalardan təmizləmək istəyir. Məlumdur ki, minalar peşəkarlar tərəfin-

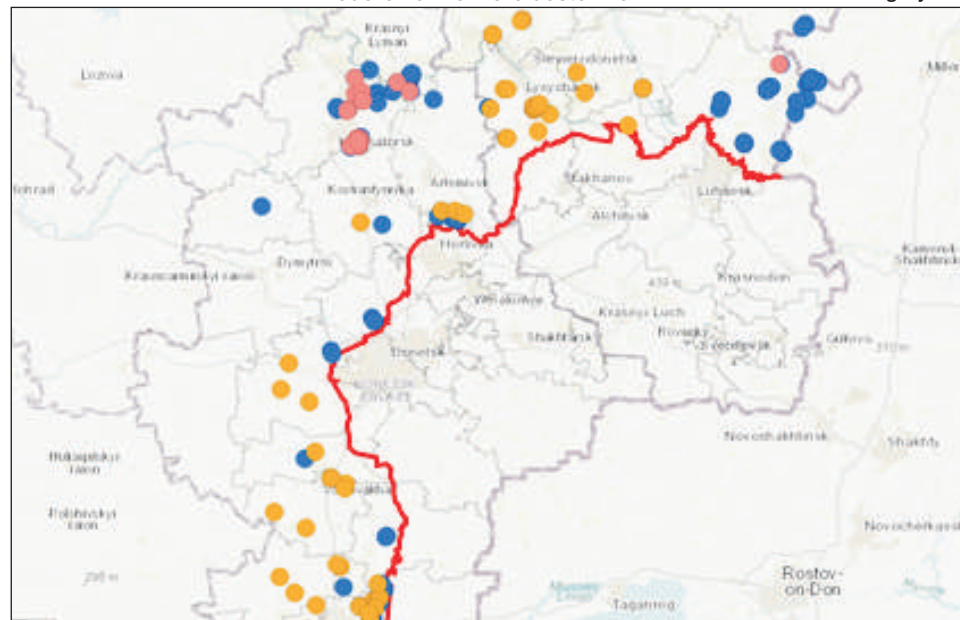
xəritələrini dəqiq verməyiblər. Bundan əlavə, minalar xaoslu şəkildə basdırılıb. Bu da əlavə çətinlik yaradır. Bəs bu dəfə Ermənistan bizdən nə istəyir? Əgər mina xəritələri qarşılığında separatçıları azadlığa buraxmağı tələb edəcəksə, o zaman dirək göstərə bilərik. Bu problem üç-beş günlük problem deyil və görünür, hələ uzun müddət bizimlə olacaq. Onu da nəzərə almaq lazımdır ki, keçmiş məcburi köçkünlər artıq öz dədə-baba torpaqlarına qayıdırlar. Bu, minaya düşmə hallarının sayına da təsir edə bilər.

Qeyd edək ki, Minatəmizləmə İşləri Azərbaycan Minatəmizləmə Agentliyi (ANAMA), Müdafiə Nazirliyi, Fövqəladə Hallar Nazirliyi və Dövlət Sərhəd Xidməti tərəfindən həyata keçirilir. Əslində bu proseslərə aidiyyəti beynəlxalq təşkilatlar və ölkələr dəstək olub, yardım göstərməlidirlər. Amma bəzi Qərb dövlətləri bizi ittiham edərək ermənilərə dəstək ve-

Mina xəritələri yenə gündəmdə - İrəvan qarşılığında nə istəyir...

Məzarlıqlar və məscidlərin yaxınlığında, evlərin arasında minaların yerləşdirilməsi Ermənistan dövlət səviyyəsində terror siyasətidir; hərbi və siyasi ekspertlər beynəlxalq təşkilatlardan humanizm gözləmir

problemin nə qədər mürəkkəb və çətin olduğunu artıq xalqımız da son dövrlərdə anlamışdır. **Hərbi ekspert qeyd etdi ki, digər tərəfdən, Azərbaycan bütün texniki avadanlıqlarla ANAMA-nı və güc strukturlarının mühəndis-istehkam qurumlarını təmin edib:** “Xüsusən də Müdafiə Nazirliyinə və Dövlət Sərhəd Xidmətinin mühəndis-istehkam qurumlarına yük düşür. Bu istiqamətdə bir sıra addımlar da atılıb. Sadəcə, burada iki məsələ var: hərbi yönümlü minatəmizləmə işləri, bir də mülki yönümlü... Humanitar xarakterli minatəmizləmə işləri hər hansı azərbaycanlının yaşadığı evdən ta ulu babasının dəfn olduğu yere

dən basdırılır və üç xəritə hazırlanır. Ordu rəhbərliyinin icazəsi ilə minalar basdırılır, xəritə tətbiq edilir. Sonuncu dəfə Azərbaycana mina xəritələri 2021-ci ilin yayında verilib. Humanitar aksiyanın həyata keçirilməsində Gürcüstanın baş naziri İrakli Qaribaşvili vasitəçilik edib.

Mina xəritəsi müqabilində 15 nəfər erməni Ermənistan tənəzi verilmiş. Ardınca Rusiya prosesə töhfə vermək istiqamətində addım atıb. Ümumilikdə, 30 erməni diversanın təhvil verilməsi ilə Azərbaycan tərəfin 200 minədək minaların yerinin xəritəsini aldığı deyilirdi. Amma bu proses artıq uzun müddətdir ki, dayanıb. Üstəlik, verilən mina xəritələrinin heç də hamısı doğru-dürüst, dəqiq çıxmayıb. Bunu dövlət yetkililəri də açıqlayıblar. Yeni Ermənistan bizdən istədiyi diversantları verməmiş, amma onlar mina

rirlər. Ermənistanın törətdiyi müharibə cinayətləri beynəlxalq qurumlar tərəfindən araşdırılmalı, ərazilərin minalanması və xəritələrin təqdim edilməsinə hüquqi-siyasi qiymət verilməli və işğalçı ölkə törətdiyi bütün cinayətlərə görə cəzalandırılmalıdır.

Hərbi ekspert Ramil Məmmədli “Yeni Müsavat”a ətraflı izahında açıqladı ki, Ermənistanın Qarabağda xaoslu, dağınıq şəkildə basdırdığı minalarla bağlı problem uzun illər bizi narahat edəcək: “Nəqliyyat infrastrukturunda, strateji əhəmiyyətli ərazilərdə, yaşayış məntəqələrində minalar tam təmizlənməyəcək. Amma yoldan 2-5 metr kənarda, yaxud kəndlərin ətrafındakı torpaq yollarda bu problem bir müddət qalacaq. Bu təhlükənin həlli vətəndaşların ayıq-sayıqlığı, vaxtında aidiyyəti qurumlara məlumat verməsindən asılıdır. Çünki

qədər əhatə edən prosesdir. Bu da hər daşın altı, hər evin yan-yörəsinin axtarılması deməkdir. Təbii ki, bu da çətin və ağır işdir. Hərbi təyinatlı minatəmizləmə işləri isə yüksək səviyyədə aparılır, bu sahədə resurslarımız var. Amma mülki yönümlü minaların təmizlənməsi işlərində çətinliklər var. Bu da mütəxəssislərin çox olmaması səbəbindən irəliləyir. Qənaətimizə görə, bu təhlükələrin aradan qaldırılmasında xarici təşkilatların, humanitar qurumların dəstəyi çox ciddi rol oynaya bilər. Ümumiyyətlə, bir mina təmizləyən şəxsin hazırlanması zamanı alır və qısa müddətdə onları yetişdirmək asan deyil”.

Lakin həmsöhbətimiz vurğuladı ki, humanitar təşkilatlar ABŞ, Britaniyanın yaratdığı strukturlardır, onların qarşısında qoyulan əsas tapşırıq 60-cı illərdə Helsinki sammitindən son-

ra başlayıb və əsas vəzifələri də missioner fəaliyyəti göstərmək, kəşfiyyat məlumatları əldə etməkdir: “Bu baxımdan Qərb humanitar təşkilatları Azərbaycanda bu məsələlərə əhəmiyyət vermirlər, vətəndaşlarla işləməyi, onları “verbovka” etməyi üstün tuturlar. Belə olmayasaydı, mina təmizlənməsi üçün canlı qüvvə ilə dəstək verər, evi dağılmış, yuvası vuran qoyulmuş insanlarımızın yanında olardılar. Ona görə də öz işini görə elə özünə görə və Qərbin humanitar təşkilatlarından uzaq olasan. Bu nəmərdlərin körpüsündən keçməkdənsə, öz resurslarımız, potensialımız hesabına ərazilərimizi minalardan təmizləyərək. Qərbdən də Ermənistan hər hansı təzyiq göstəriləcəyini gözləməyə dəyməz. Onsuz da bizə dolayısı ilə mesaj verirlər ki, torpaqlarını azad etməsən, buna şükür elə...”

Siyasi və Hüquqi Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Xəyal Bəşirov isə “Yeni Müsavat”a qeyd etdi ki, 3 ildir bu problem qalmaqdadır. Onun sözlərinə görə, beynəlxalq ictimaiyyət bu məsələdə həvəssiz, etinasızdır: “Avropa Şurası, Avropa İttifaqı, bəzi dövlətlər Azərbaycana təsir göstərmək istəyirlər. Ancaq təsir göstərməli tərəf biz deyilik. Biz zərər çəkən dövlətik. Mina terroru elə bir dəhşətli təhlükədir ki, bunun miqyası bəlli deyil. Həmin beynəlxalq qurumlar guya insan hüquq və azadlıqları ilə bağlı həyəcanlanırlar, amma Cənubi Qafqazda, həminin diqqət mərkəzində olan bir regionda insanların mina terroru zamanı həyatını itirməsinə

İşğaldan azad ərazilərdə təxminən 1,5 milyon mina var

“Ölkəmizdəki mina qurbanlarının sayı Cənubi Qafqazın digər regionlarında olan bütün mina qurbanlarının sayından çoxdur”. Azərbaycan Respublikasının Minatəmizləmə Agentliyi (ANAMA) yanında İctimai Şuranın katibi, “Minalar Əleyhinə Azərbaycan Kampaniyası” İctimai Birliyinin sədri Hafiz Səfixanov Xalqazeti.az-a belə deyib.

H.Səfixanov qeyd etdi ki, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə mina və partlamamış hərbi sursat problemi çox ciddi şəkildə gündəmdədir: “Bəzi ekspertlər həmin ərazilərdə təxminən 1,5 milyon mina və partlamamış hərbi sursatın olduğunu qeyd edirlər. İkinci Qarabağ müharibəsi başa çatandan sonra Azərbaycan dövlətinin ısrarlı tələbləri nəticəsində Ermənistan ölkəmizə 3 mina xəritəsini verdi. Birinci mina xəritəsi Ağdam bölgəsini əhatə edirdi. Burada 97 min minanın olduğu bildirilirdi. İkinci dəfə Füzuli, üçüncü dəfə Zəngilan rayonları üzrə xəritələr verildi. Burada 92 min minanın olduğu qeyd olunmuşdu. Ancaq sonra aydın oldu ki, verilmiş mina xəritələri keçmiş cəbhə xəttinə aid əraziləri əhatə edir. Yeni 27 sentyabr 2020-ci ilə aid olan cəbhə xəttinə aiddir. Araz çayından Murov dağınadək olan 280 kilometrlik bir ərazidir. Digər ərazilərə aid xəritələr hələ də ölkəmizə verilməyib. Apardığımız tədqiqatlar göstərir ki, 2020-ci il noyabrın 10-dan sonra minaya düşən 342 nəfərin 70-71 faizi təmas xəttindən kənarda, yəni xəritəsi verilməmiş ərazilərdə minaya düşən şəxslərdir. Bu bir daha onu göstərir ki, minalanmış digər ərazilərin də xəritəsi təcili şəkildə Azərbaycana verilməlidir. Çünki həmin ərazilərdə Azərbaycan çox böyük infrastruktur layihələri həyata keçirir. İnsanların geri qayıtması üçün kəndlər, şəhərlər yenidən qurulur. Mina qurbanlarının arasında da infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsində iştirak edən Azərbaycan vətəndaşları olur. Bu gün Azərbaycanın elə bir regionu yoxdur ki, orada mina qurbanı olmasın”.

biganə yaşayırlar. Ona görə həmin beynəlxalq təşkilatlardan nəyisə gözləməyə dəyməz”. **Siyasi ekspert hesab edir ki, onlar insan həyatı üçün səfərbər olmalı idi, amma bunu etməzlərsə, digər siyasi proseslərlə bağlı onlardan obyektiv yanaşma gözləməli deyilik:** “Müharibədən dərhal sonra bu problemə son qoymaq olardı. Biz tələb edirdik, amma Ermənistan 2021-ci ildə is-

tehsal olunmuş tank, piyada əleyhinə minalar ərazilərimizdə basdırıldı. O zaman da beynəlxalq təsisatların reaksiyası olmadı. Fransa, Almaniya baş verənlərə laqeyd yanaşdı, di gəl, Qarabağdan könnüllü gedən ermənilər üçün ajiotaj yaradırlar. Deməli, çağırış etməklə deyil, onlardan ədalətli münasibət gözləməyə dəyməz”.

✉ **Emil SALAMOĞLU**
“Yeni Müsavat”

“Ermənistanın düşdüyü geosiyasi vəziyyət təhlükəli qeyri-müəyyənliklə doludur: burada baş verən hər şey XX əsrin əvvəllərində Cənubi Qafqazın taleyini həll edən geosiyasi oyunları çox xatırladır”. Bu fikri Beynəlxalq Böhran Qrupunun proqram direktoru Lourens Broers deyib.

“Azadlıq Radiosu”nun erməni xidmətinə müsahibəsində Broers xatırladı ki, bildirib ki, Qarabağ müharibəsindən sonra Türkiyə regional güc kimi Cənubi Qafqaza qayıdıb və nəticələri öz xeyrinə dəyişmək üçün güc tətbiq etməyə hazırdır. Ekspertin fikrincə, bu, çoxqütblü dünya uğrunda daha geniş geosiyasi rəqabətin tərkib hissəsidir. Qərb dəyərləri və institutları burada tədricən zəifləyir və Ermənistanı kövrək, həssas və təhlükəli qeyri-müəyyənlik vəziyyətində qoyur. Ekspert xatırladı ki, belə bir vəziyyətdə İrəvan başqa dəstək mənbələri axtarır.

Broers vurğulayıb ki, Rusiya 30 ildir ki, həm Azərbaycan, həm də Ermənistanla yaxşı münasibətlər saxlamağa çalışır. Moskvanın Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı mövqeyi həmişə Cənubi Osetiya və Abxaziyadakı münaqişələrdən fərqlənib: Rusiya heç vaxt separatçı “Dağlıq Qarabağ Respublikası”nın tanınması imkanını nəzərdən keçirməyib. İndi Broersin fikrincə, Azərbaycan Rusiya üçün regionda Ermənistandan daha “məntiqli” tərəfdaşdır. Bu ölkənin ərazisi Ermənistandan daha böyükdür, Rusiya ilə birbaşa həmsərhəddir, İran və Cənubi Asiya ilə coğrafi əlaqələrə görə böyük geosiyasi əhəmiyyətə malik dövlətdir.

Ekspert əlavə edib ki, Rusiya üçün Azərbaycan Türkiyə və Mərkəzi Asiya da daxil olmaqla, böyük Avrasiya layihəsinin mühüm birləşdirici elementidir. O, Rusiyanın regionda təsirinin getdikcə zəiflədiyini deyib, lakin əlavə edib ki, bu, əslində “tamamilə idarə olunan zəifləmə”dir: “Rusiya müxtəlif şəraitlərə uyğunlaşmaq qabiliyyətindən çox şeyə malikdir. Düşünürəm ki, bu, əksinə, idarə olunmayan və hətta tanınmayan Qərb tənəzzülündən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlidir”, - Broers deyir.

Qərbin Cənubi Qafqaza təsirlərini itirməsi bölgəyə hansı mənfi və ya müsbət təsirləri ola bilər?

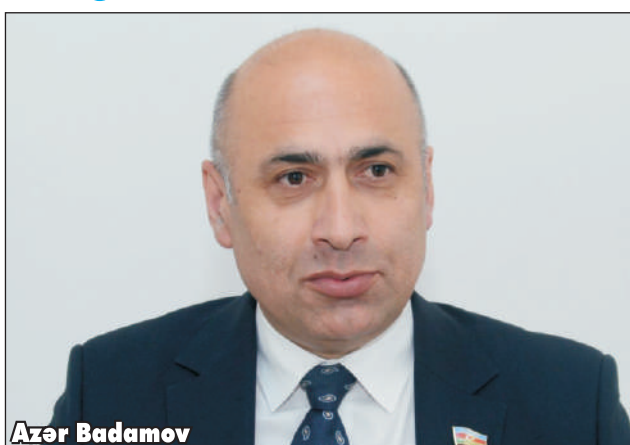
Deputat Azər Badamov Qərbin Cənubi Qafqaz siyasətinin tamamilə yanlış olduğunu bildirdi: “Beynəlxalq Böhran Qrupunun proq-

Beynəlxalq Böhran Qrupu:

“Qərb Cənubi Qafqazı tərk edir...”

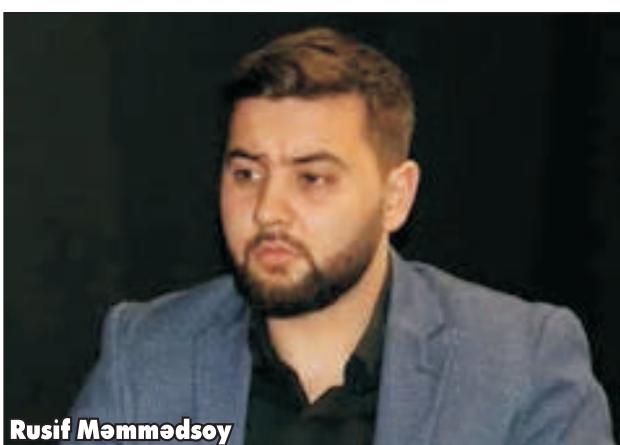
Qərbin Cənubi Qafqaza təsirlərini itirməsinin bölgəyə hansı mənfi və ya müsbət təsirləri ola bilər?

Azər Badamov

ram direktoru Lourens Broersin “Ermənistanın düşdüyü geosiyasi vəziyyət təhlükəli qeyri-müəyyənliklə doludur”, “burada baş verən hər şey XX əsrin əvvəllərində Cənubi Qafqazın taleyini həll edən geosiyasi oyunları çox xatırladır” fikirləri reallıqdır. Qərb apardığı ədalətsiz siyasəti ilə özü-özünü Cənubi Qafqazdan uzaqlaşdırır. Ona görə də deyə bilərəm ki, Qərbin Cənubi Qafqazda möhkəmlənməsi üçün Ermənistan dan yapışması kökündən yanlış siyasətdir. Düzdür, 30 il əvvəlki geosiyasi vəziyyət tamamilə başqa idi. Bu gün isə Azərbaycan Cənubi Qafqazda yeni reallıqlar yaratmışdır. Bu yeni reallıqlar ancaq ədalət üzərində qurulan

siyasəti dəstəkləyir. Amma təəssüf ki, Qərb, xüsusilə Fransanın moderatorluğu ilə yenə də öz repertuarında qalmaqda davam etdi və yeni reallığın gündəliyini dəyərləndirə bilmədi. Bunun da əsasında xristian təəssübkeşliyi dayanır. Onlar həmişə müsəlman xalqının ədalətli ola bilməyəcəyinə öyrəşiblər. Amma bu gün müsəlman mənşəli güclü və öz ədalətini heç kəmə tapdalamağa imkan verməyən güclü Azərbaycan var. Güc kimdədirsə, ədalət də ondadır. Ona görə də Qərb Cənubi Qafqaza baxışlarını dəyişməli idi. Onların Ermənistanın yanında olmaqda davam etməsi özlərini Cənubi Qafqazdan uzaqlaşdırır. Qərbin Cənubi Qaf-

Rusif Məmmədsoy

qazdan uzaqlaşmasının mənfi və müsbət təsirlərinin nə ola biləcəyi ilə bağlı sual yaranır. Birmənalı qeyd etmək istəyirəm ki, Qərbin siyasəti baxışları ilə onların daxil olduğu heç bir regionda sabitlik yaranmayıb. Ona görə də deyə bilərəm ki, Qərbin Cənubi Qafqazdan uzaqlaşması bölgəmizə sülh, sabitlik və inkişaf gətirəcək. Qərb Cənubi Qafqazın siyasi gündəliyindən uzaqlaşsa belə, iqtisadi gündəliyindən uzaqlaşma bilməyəcək. Çünki Cənubi Qafqazda böyük hərbi güc və Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təminatında alternativsiz mənbə olan Cənubi Qafqazdan uzaqlaşdırır. Qərbin Cənubi Qaf-

qazdan uzaqlaşmasının mənfi və müsbət təsirlərinin nə ola biləcəyi ilə bağlı sual yaranır. Birmənalı qeyd etmək istəyirəm ki, Qərbin siyasəti baxışları ilə onların daxil olduğu heç bir regionda sabitlik yaranmayıb. Ona görə də deyə bilərəm ki, Qərbin Cənubi Qafqazdan uzaqlaşması bölgəmizə sülh, sabitlik və inkişaf gətirəcək. Qərb Cənubi Qafqazın siyasi gündəliyindən uzaqlaşsa belə, iqtisadi gündəliyindən uzaqlaşma bilməyəcək. Çünki Cənubi Qafqazda böyük hərbi güc və Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təminatında alternativsiz mənbə olan Cənubi Qafqazdan uzaqlaşdırır. Qərbin Cənubi Qaf-

lağlağı danışılarsa da, Avropanın bir sıra ölkələri üçün Azərbaycan əvəzsiz və etibarlı tərəfdaşdır. Ona görə də Qərb siyasi gündəliyi ilə Cənubi Qafqazdan uzaqlaşsa belə, iqtisadi gündəliyi ilə Azərbaycandan uzaqlaşmağını qeyri-mümkün hesab edə bilər”.

Siyasi şərhçi Rusif Məmmədsoy isə hesab edir ki, Türkiyə yaxın zamanda bu regionun əsas söz sahibinə çevriləcək:

“Cənubi Qafqaz çox ciddi mübarizə meydanına çevrilib. Xüsusilə də Rusiya öz təsir imkanlarını saxlamaq, Qərb isə təsir imkanı əldə etməkdə ısrarlıdır. Əlbəttə ki, bu proseslər bölgənin zəif bəndi olan Ermənistan üzərindən gedir. Bu məqamda da Ermənistan bir dövlət deyil, həqiqətən də qondarma olduğunu isbat etmiş olur. Çünki bu və ya digər şəkildə Ermənistandan hələ də maşa kimi istifadə etmək niyyətləri görülür. Xüsusilə də bu, Fransa tərəfindən həyata keçirilir. Bu gün Ermənistan Azərbaycan və Türkiyə ilə münasibətləri normallaşdırmaq əvəzinə Emmanuel Makronun yalan vədlərinə inanmağı seçir. Hələ də ümid edir ki, Fransadan gələn 3-5 texnika bölgədəki güc balansına təsir göstərə bilər. Bu, böyük bir cəfəngiyyatdır, nonsensdir. Ermənistan bundan 50 il sonra da Azərbaycanla hərbi müstəvidə rəqabət apara bilməz. Məsələnin digər tərəfi isə kommunikasiyaların açılmasıdır. Qərb də əslində mübarizəni məhz bu istiqamətdə aparır. Xüsusilə də Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı nəzarət mübarizəsi günü-gündən artır. Hər halda, Ermənistan nəhayət ki, 30 il öncə buraxmış olduğu səhvden nəticə çıxarıb bölgənin, həm də özünün gələcəyi naminə addımlar atmalıdır. Əks təqdirdə, yenə də qondarma dövlət olaraq, dalana dirənmiş formada yaşamağa məhkumdur. Qərbin bölgəni tərk edəcəyini yaxın perspektivdə zənn etmirəm. Çünki Qərb bölgədə qalıcı olmaq üçün hər şeyi edəcək. Müşahidə missiyasının sayının artırılması və s. amillər də əslində bunun nəticəsidir. Rusiya Ukraynada qan itirdikcə Qərb bloku daha da aktivləşəcək. Lakin heç bir halda unutmaq olmaz ki, bölgədə Türkiyə reallığı var. Cənubi Qafqazın lider dövləti olan Azərbaycanla strateji, hərbi və bir çox sahələrdəki mütəfəqqiliyi, eyni zamanda öz reputasiyası Cənubi Qafqazda əsas aparıcı rolunu yaxın zamanda məhz qarşıdaş Türkiyənin oynayacağına dəlilətdir”.

Q Cavanşir ABBASLI “Yeni Müsavat”

Estoniyanın baş naziri Kaja Kallas Borreldən sonra Avropa İttifaqının (Aİ) xarici işlər və təhlükəsizlik siyasəti üzrə ali nümayəndəsi postunu tuta bilər. Mətbuatda yayılan xəbərlərə görə, Ursula fon der Leyen Avropa Komissiyasının sədri, Roberta Metsola Avropa Parlamentinin sədri, Danimarkanın baş naziri Mette Frederiksen isə Avropa Şurasının rəhbəri vəzifəsində Şarl Mişeli əvəz edə bilər.

Qeyd edilir ki, belə bir ssenariyə Aİ-də bütün yüksək vəzifələr qadınlar tərəfindən tutulacaq. Aydınlaşdırılır ki, hələlik konkret qərarlar qəbul edilməyib, namizədlər arasında kişi siyasətçilər də az deyil. Kallas ilk növbədə Estoniyanın coğrafi mövqeyi və Rusiyaya yaxınlığı ilə dəstəklənir. Brüssel sülh danışıqlarında fəallığını nəzərə alsaq, o halda Azərbaycan-Ermənistan sülh danışıqları qadınların nəzarətinə keçə bilər. Qarşıdakı aylarda eləcə də mümkün Rusiya-Ukrayna danışıqları da var.

Siyasi şərhçi Sona Əliyeva hesab edir ki, Avropa İttifaqında qadınların siyasətin ön xəttinə çəkilməsi əslində Qərbin maskalama, komuflyaj siyasətinin bir hissəsidir: "Qadınların, yoxsa kişilərin siyasətin ön sıralarında olması heç nəyi dəyişmir. Qərb siyasətinin ana xətti şəxslərdən, fiqurlardan asılı deyil. Bu, birmənalıdır. Müxtəlif sistemlərin fərqli siyasi baxışları var. Avropa diplomatiyasında həmin şəxslər mənsub olduqları siyasi sistemlərin mənafeələrini müdafiə edirlər. Bu baxımdan, Avropa İttifaqının yeni ali nümayəndəsinin qadın olması heç nəyi dəyişməyəcək. Şərqdən fərqli olaraq Qərbdə "nəcib və zərif diplomatiya", sadəcə, şərti xarakter daşıyır. Qərb həmişə "vəhşi diplomatiyanı" ön planda tutub. Hətta qadınlar da həmin diplomatiyanın bir parçasına çevriliblər. 1982-ci ildəki Folkland böhranını xatırlayaq; həmin vaxt proseslərin ana xəttini "dəmir ledi" ləqəbli baş nazir Marqaret Tetçer aparırdı. Ən sərt qərarlar da onun siyasi gedişlərindən sonra alınmışdı. Məhz bu baxımdan, qarşıdakı illərdə qadınların Avropa siyasi həyatında ön xəttə çəkilməsi, onların "diplomatik savaşın" ön xəttinə düzülməsi heç nəyi dəyişdirməyəcək".

Beynəlxalq münasibətlər üzrə ekspert Şəhla Cəlilzadə burada hər hansı bir dəyişiklik gözləmir. Xanım ekspert "Yeni Müsavat"a bu istiqamətdə çox maraqlı faktlar açıqladı: "Bilirik ki, 2024-cü il bütün dünyanın bir çox ölkələrində olduğu kimi, Avropada da seçki ilidir və Avropanın siyasi təşkilatlarının yüksək vəzifələrinə adışkilən qadınların gəlməsi gözləntilər arasındadır. Lakin unutmayaq ki, onsuz da 2019-dan bəri Avropanın "icra hakimiyyəti" - Avropa Komissiyasının Prezidenti vəzifəsini Ursula fon der Leyen,

2022-dən bəri Avropanın "qanunverici hakimiyyəti" Parlamentinin sədri vəzifəsini Roberta Metsola, yeni qadın siyasətçilər daşımaqdadır. Onların yenidən bu vəzifəyə seçilməsi sürpriz hadisə kimi qarşılanmamalıdır. Ursula Avropa İttifaqı və Azərbaycan arasında 18 iyul 2022-ci ildə enerji sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında sənədi imzalayan şəxsdir və onun fəaliyyətində gələcək perspektivdə ölkəmizə qarşı hər hansı təhdid amili gözləmək əbəsdır. Avropa Şurası və Avropa Parlamenti, yeni Avropanın siyasi məşvərət-məsləhət və qərarvericiləri indiyədək, xüsusilə 2020-ci ildən ötən son 3-4 ildə ölkəmizə qarşı nə qədər qərəzli olsalar da, Avropanın icra qurumu bu qərəzlərə qarşı daha təmkinli və Qərb maraqlarına cavab verən siyasi xətt izləyib. Həmçinin burada qadın amili deyil, Qərb maraqları amili nəzərə alınmalıdır. Qərb, sadəcə, müvafiq vəzifələrə qadınları gətirməklə gender bərabərliyinə nə dərəcədə önəm verdiyini nümayiş etdirir. Odur ki, gələcək siyasi proseslərə gender amili çərçivəsində deyil, bu qadınların idarəçiliyi dövründə müvafiq ölkələrin və qurumların siyasətlərində baş verən proseslərə və dəyişikliklərə nəzər yetirmək daha məqsəduyğundur. Məsələn, Roberta Metsola-nın Avropa Parlamentinin sədri olduğu dövrdə bu qurum ölkəmizə qarşı 2 qərəzli qətnamə qəbul edib: "Dağlıq Qarabağda mədəni irsin məhv olunmasına dair" 10 mart 2022-ci il, "Azərbaycanın hücumundan sonra Dağlıq Qarabağda vəziyyət və Azərbaycanın Ermənistan qarşı təhdidlərinə dair" 5 oktyabr 2023-cü il tarixli qətnamələr - bunlar tamamilə ermənipərəst sənədlər olub, xüsusilə 5 oktyabr qətnaməsi ölkəmizə qarşı sanksiyaların tətbiqinə çağırışla seçilir. Odur ki, Metsola-nın təkrar seçilməsi halında hər hansısa dəyişiklik gözlənilmir.

Rusiya-Ukrayna müharibəsi fonunda müvafiq qadınların siyasi təyinat almaları da "hardline" tərəfdarlarının başa getirilməsinə yönəlik, yaxud ukraynayönümlü addım hesab oluna bilər. Belə ki, 2024-cü ildə Avroparlamentə seçkilərdən sonra Ursula fon der Leyenin qatı anti-Rusiya siyasətini revizə edərək yumşalma baş verməsin deyərək, müvafiq təyinatlar baş tuta bilər. Çünki ilk Avropa İttifaqı dövləti Danimarkadır ki, Ukrayna "F-16"ları verib və bu dövrdə onun baş naziri Frederiksen olub. Kaja Kallas gəlincə, onun ərinin Rusiya ilə biznes bağlarının olması, "Qərbin Rusiyaya qarşı sanksiyalarını dəlmək" baxımından "təhdid amili" olaraq təqdim olunur, o özü bunu dansa da. Bununla yanaşı, məhz onun Estoniyanın baş naziri olduğu bir dövrdə Estoniya-Rusiya sərhədinə ilk dəfədir ki, "qoruyucu divar" çəkilib. Ümumiyyətlə, Rusiyanın Ukraynada məğlub edildiyi, yeni real işğal faktı nəzərə alınarsa, Baltik ölkələri növbəti hədəfin məhz özləri olacağından qorxurlar və odur ki, 3 Baltik ölkəsi Rusiya ilə sərhəddə "müdafiə xətti"nin təşkil edilməsinə razılıblar. Bu siyasətin davamçılarının Avropanın ümumi institutlarında rəhbərliyə gəlməsi Avropanın yumşalma olmadan anti-Rusiya siyasətinə davam edəcəyi anlamına gəlir. Lakin bu mövzuda Avropada sərt qütbləşmə, dövlətlərin mövqeyində fərqlilik mövcuddur və global hadisələrin öncədən qəti şəkildə proqnoz edilməsi çətinidir".

Siyasi analitik Asif Nərimanlı Avropa siyasətinin fərdlərdən asılı olmadığını düşünür: "Avropada xanım siyasətçilərin yüksəlməsi qadın hüquqlarının önə çıxması, gender bərabərliyinə xüsusi əhəmiyyət vermələrindən qaynaqlanır. Lakin Qərbdə

Sülh danışıqları qadınların nəzarətinə keçə bilər

Ekspertlərə görə, qarşıdakı illərdə qadınların "diplomatik savaşın" ön xəttinə çəkilməsi heç nəyi dəyişdirməyəcək, çünki...

siyasi postun xanım, yaxud kişi tərəfindən tutulmasının ümumi yanaşmalara o qədər də təsir etdiyini düşünürəm. Bu baxımdan, Avropa İttifaqının Rusiya-Ukrayna münaqişəsinə, eləcə də Azərbaycan-Ermənistan danışıqlarına dair yanaşması dəyişməyəcək, yaxud bu siyasəti xanımların həyata keçirməsinin nəticə əldə edilməsinə böyük təsir edəcəyi gözləntisi azdır. Brüssel Rusiya-Ukrayna müharibəsinə yanaşması dəyişikdir, hazırda Moskvaya qarşı mövqe sərgiləsələr də, mümkün danışıqlar masasının aparılmasını istəyirlər və belə bir imkanlar yarandıqda Rusiya ilə təmasları bərpa da edə bilərlər. Bakı-İrəvan danışıqlarına gəlincə, son vaxtlar ümumilikdə Avropanın yanaşmasında balans Ermənistanın xeyrinə pozulub. Bu yanaşma davam edə bilər, xüsusilə Parisin Brüssel üzərində təsir imkanlarının qaldığı müddətdə. Ursula fon der Leyenin Azərbaycana yanaşması konstruktiv olub, onun təmsilində balansın tarazlaşa biləcəyini düşünmək olardı, hərçənd Avropanın Azərbaycana qarşı doğru olmayan siyasətinin Cənubi Qafqaz uğrunda mübarizədən irəli gəldiyini nəzərə alsaq, fərdlərin prosesə təsirinin güclü olacağı gözləntisi azalır".

□ **Cavanşir ABBASLI**
"Yeni Müsavat"

Londonda anti-Azərbaycan tədbirinin qarşısı alındı

Londonda Baronessa Koksun və erməni diasporunun növbəti təxribatının qarşısı alınıb. Modern.az xəbər verir ki, Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Birləşmiş Krallığında fəaliyyət göstərən Azərbaycan icması erməni diasporunun və havadarlarının növbəti təxribatının qarşısını alıb.

Britaniya Azərbaycanlıları Cəmiyyətinin sədri Fəridə Pənahova bildirib ki, Londonun mərkəzində yerləşən məşhur Karlton Klubu "Ermənistan: Dağlıq Qarabağın etnik təmizlənməsi" mövzusunda 5 fevral 2024-cü il tarixində keçirilməsi nəzərdə tutulan tədbirə ev sahibliyi etməyi planlaşdırırdı. Bu tədbir qatı ermənipərəst, türklüyə və İslam dininə düşmən münasibəti bəsləyən Baronessa Karolina Koks, ona dəstək verən Lord de Moli TD və Ermənistanın Birləşmiş Krallıqdakı səfiri Varujan Nersesyan tərəfindən təşkil olunmalı idi.

Bundan xəbər tutan Britaniya Azərbaycanlıları Cəmiyyəti ölkədəki Azərbaycan icmasının adından Karlton Klubunun rəhbərliyinə açıq etiraz məktubu göndərüb. Məktubun surəti Britaniya xarici işlər naziri Devid Kemerona, parlament üzvlərinə, Lordlar Palatasının üzvləri Lord Evans, Lord Əhməd, Lord Kilkluni, Lord Sarfraz və Baronessa Manzila Pola Udine, Avropa və Şimali Amerika üzrə nazir Leo Dokeritiyə, Britaniya XİN-in xüsusi komitəsinin rəhbəri Alisiya Kernsə, "Mühafizəkarların Səsi" təşkilatının rəhbərliyinə ünvanlanıb.

Azərbaycana qarşı etnik təmizləmə iddialarının tamamilə əsassız olduğu, BMT və Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinin faktaraşdırıcı missiyalarının Qarabağda mülki infraqstruktura hər hansı ziyanın dəydiyinə və ya Azərbaycan hakimiyyəti tərəfindən erməni mülki şəxslərinin məcburi köçürüldüyünə dair heç bir fakt aşkar etmədiyi və sənədləşdirmədiyi bir daha yada salınıb. Bundan başqa, Ermənistanın Britaniyadakı səfirinin öz ölkəsinin baş naziri Nikol Paşinyanın siyasətinin əleyhinə olan görüşün təşkilatçıları arasında olması təəccüblü fakt kimi xüsusi vurğulanıb.

Möhtəbər sübutların olmadığı təqdirdə, əsassız ittihamların davam etdirilməsi nəticəsində xoşagəlməz vəziyyətin yarana biləcəyini, ötən il Queen Mary Universitetinin nümunəsini xatırladan cəmiyyət sədri Karlton Klubunun rəhbərliyini bu qərəzli tədbiri ləğv etməyə çağırıb.

Karlton Klubunun katibi Simon Robinsonun adından Britaniya Azərbaycanlıları Cəmiyyətinin sədri Fəridə Pənahovaya ünvanlanan 22 yanvar 2024-cü il tarixli rəsmi məktubda bu görüşün klubda baş tutmayacağı təsdiqlənib. "Bu, bizim Britaniya diasporunun erməni diasporu və ermənipərəstlər üzərində növbəti qələbəsidir", - deyərək Fəridə Pənahova vurğulanıb.

Bakıda qızılca kollapsı yaşanır. İki ay öncə infeksiyonistlərin “qızılca yaşlı insanlara keçmir, daha çox uşaq xəstəliyidir” fikri təsdiqini tapmır. Belə ki, bu xəstəlik böyüklər arasında da yayılmağa başlayıb. Bu barədə medicina.az saytı yazır.

Bildirilir ki, artıq təcili yardıma qızılcaya yoluxan və ağır vəziyyətdə olan böyüklər üçün çağırışlar daxil olur. “Hətta yaşlı, qoca insanların da qızılcaya yoluxduğu haqda xəbərlər var. Əgər bu, həkimlərin dediyi həmin klassik qızılca darsa... Həkimlərin “peyvənd olunanlar ağır keçirmir və ya ölmür” fikri də təsdiqini tapmayan məlumatlar sırasındadır. Belə ki, yaxınlarda Qazaxda iki dəfə peyvənd olunan yeni-yeni qızılca darsı dünyasını dəyişməsi insanların təşvişinə səbəb olub.

Bir neçə gündür ki, Məhəmməd modul tipli xəstəxanasının xəstə ilə dolub-daşdığı barədə məlumatlar yayılıb. Artıq sosial şəbəkələrdə onlarla valideyn uşağının Məhəmmədi kəndindəki modul tipli xəstəxanada müalicə aldığı bildirib” deyərək, saytı bildirir.

O da bildirilir ki, ötən həftə Xırdalan şəhərində tək yaşayan, səpkiyə və qızdırması olan 65 yaşlı qadın üçün təcili yardım çağırılıb və həkim qızılca diaqnozunu təsdiqləyib. Daha sonra sahə həkiminə müraciət olunub və resept üzrə müalicəyə başlanılıb. Lakin ötən gün xəstənin vəziyyəti pisləşdiyindən yenidən təcili yardım çağırılıb. Xəstəni hospitalizə etmək qərarı verilsə də, qı-

zılcalı xəstələr üçün ayrılmış Məhəmmədi kəndindəki modul tipli xəstəxana onu qəbul etməkdən imtina edib. Səbəb olaraq isə yer olmadığı, çarpayı çatışmadığı, hətta bir çarpayıda 2 uşağın yatdığı göstərilir. Qeyd edək ki, heç bir özəl klinika qızılca xəstəni qəbul etmir. Çarəsiz qalan təcili yardım əməkdaşları digər infeksiyon şöbələrinə zəng etsələr də, xəstəni “gətirin” deyən olmayıb. Yaxınlarının tələbi və müəyyən qurumlara zənglərindən sonra qadın Məhəmmədi kəndindəki modul tipli xəstəxanaya yerləşdirilib. Amma övladları orada müalicə olunan valideynlərin sözlərinə görə, qadının vəziyyəti düşüncəli olduğundan da ağırdır.

Uşaqlarla bağlı vəziyyət də ürəkəcan deyil. Deyilənə görə, elə uşaqlar var ki, 7 gündür gətirilsələr də, hələ sağalmayıblar. Qeyd edək ki, Məhəmmədi kəndindəki modul tipli xəstəxanada vəziyyət barədə TƏBİB-ə sorğu göndərmişik. Qurumdan cavab verildiyi halda yayımlayacağıq.

Ümumiyyətlə, ölkədə qızılcaya yoluxan neçə aktiv xəstə olduğu, qızılcalı xəstələr üçün neçə xəstəxana ayrıldığı, nə qədər həkimin müalicə prosesinə cəlb edildiyi və itkilər barədə məlumatlar nədənsə, açıqlanmır. Son günlər peyvənd olunanların təkrar qızılcaya yoluxması və daha ağır formada keçirməsi barədə əhali arasında şikayətlər də çoxalıb. Peyvəndlər təsirini itiribmi, yoxsa virus mutasiyaya uğrayıb? Ağırlaşmaların bir səbəbi də yanlış müalicə ola bilərmi?

Qızılca xəstələri Məhəmmədi xəstəxanasını doldurdu

İnfeksiyonist: “Qızılca mutasiyaya uğraya bilər, peyvəndin qoruyuculuq müddəti azala bilər, odur ki...”

gözü zədələyir. Həm də əlavə xəstəlikləri olduğuna görə ağır keçirirlər. Təkrar xəstələnmə də mümkündür. Çünki o qoruyucu antitellərin də miqdarı azala bilər”.

İnfeksiyonist müalicədə olan yanlışlıqlardan da danışır: “Qızılca səpkiyə görə kimi antibiotik vururlar. Nəcə ki, koronavirus pandemiyası zamanı edirdilər, bu virusla bağlı da eyni səhvləri

bir orqanizm individualdır. Antitellər bədənə tez parçalanıb çıxır. Başqa birində bu 15 il də qala bilər. Yeni bu qoruyuculuq müddəti uzandı, azala da bilər. Ona görə peyvənd olundunsa, yüz faiz qoruyucu yoxdur. İkincisi, qızılca mutasiyaya da uğraya bilər. Təkrar xəstəlik keçirmək də mümkündür. Ona görə bir az ehtiyatlı olmaq lazımdır. O ki qaldı yaşlıların bu virusu ağır keçirməsinə, ümumiyyətlə bu, ağır bir virusdur. Yaşlı insanların sinir sistemi qocaldığına görə xəstəliyi də ağır keçirir. Birincisi sinir sistemini zədələyir,

edir. Eyni zamanda, xəstələnməyə adama şirniyyat, tort, təbii sıxılmış şirələr verirlər ki, bu da doğru deyil. Pəhriz gözlənilməlidir. İstiotlu yeməklər, süd məhsulları olmaz. Bir də virusun gözü zədələdiyinə görə A vitamini verilməlidir”.

Respublika Gigiyena və Epidemiologiya Mərkəzinin işi bildirilib ki, 2024-cü ilin yanvar ayından qızılca xəstəliyinin səviyyəsində azalma müşahidə olunur: “Bu, Azərbaycanda qızılca əleyhinə vaksinasia ilə bağlı ciddi tədbirlərin həyata keçirilməsi, o cümlədən, öl-

uşaqların və qızılcaya həssas 11-40 yaşlı əhali qruplarının da peyvəndlənməyə cəlb edilməsi və eyni zamanda qızılca hadisələrinin aktiv aşkar olunması və infeksiya ocaqlarında əkspeidemik tədbirlərin aparılması nəticəsində baş verib”.

Səhiyyə Nazirliyinin mü-təxəssis-eksperti, infeksi-onist Təyyar Eyvazov qeyd edib ki, qızılca ilə təkrar xəstələnmə çox nadir hallarda baş verə bilər və demək olar ki, rast gəlinmir. Su çiçəyi 3-cü növ herpes virusu tərəfindən törədilir. Bu xəstəliyin kəskin formasıdır. Virus in-

sana yoluxduqdan sonra heç vaxt orqanizmi tərk etmir, ömürlük qalır və immunitet zəiflədikdə kəmərləyici dəmrov xəstəliyinə səbəb olur.

COVID 19-a qarşı vurulan vaksin digər viruslara qarşı yaranmış immunitetə təsir etmir. Vaksinasia prosesində hansı vaksinlərin eyni vaxtda vurulması və ya eyni vaksinin ikinci dozasının, həmçinin digər vaksinlərin hansı vaxt intervalında vurulması barədə qaydalar mövcuddur ki, bunlara əməl olunmalıdır. Qızılcaya qarşı yalnız bir doza peyvənd alınmış şəxslərdə qızılcaya yoluxma mümkündür. İki doza alan şəxslərin yalnız 1%-də qoruyuculuq formalaşmaya bilər. Suçiçəyinə qarşı peyvənd Peyvəndlərin Milli Təqviminə daxil deyil. Qızılca olduqda kimi suçiçəyinə peyvənd olunan şəxslər xəstələnmə bilər, lakin xəstəliyi yüngül keçirir, fəsadlaşma baş vermir.

□ **Afaq MİRƏYİQ, “Yeni Müsavat”**

Ölkədə “sarılıq” bu ərazilərdə yayılıb

Aparılan monitorinqlər nəticəsində “Azərsu” ASC tərəfindən əhaliyə verilən içməli suyun mikrobioloji göstəriciləri...

Ötən ilin son aylarından başlayaraq, ölkənin ayrı-ayrı ərazilərində hepatit A virusuna tək-tək yoluxma halları qeydə alınıb.

Bu barədə Səhiyyə Nazirliyi məlumat yayıb.

2024-cü ilin yanvar ayında isə Bakı şəhərinin Suraxanı rayonu üzrə “Hepatit A” diaqnozu ilə bir sıra yoluxma hadisələri barədə Səhiyyə Nazirliyinin Respublika Gigiyena və Epidemiologiya

Mərkəzinə məlumatlar daxil olub.

Qeydə alınan xəstəlik hadisələrinin Suraxanı rayonunun Əmircan və Bülbülə qəsəbələri üzrə müxtəlif orta məktəb və məktəbəqədər təhsil müəssisələrində baş verdiyi müəyyən edilib.

Nəzərə alsaq ki, hepatit A virusu fekal-oral yoluxma mexanizminə malikdir və adətən çirkəli əllər, çirkəllənmiş su, eləcə də ümumi gigiyə-

nik qaydaların pozulması ilə yayılır, müştəkkil kollektivlərdə bu və digər yoluxucu xəstəliklərdən qorunmağın ən effektiv yolu gigiyenik qaydalara və əkspeidemik rejimə əməl etməkdir.

Bununla yanaşı, təhsil müəssisələrində vaxtlı-vaxtında su-kanalizasiya xətlərinin təftişi, mövcud su anbarlarının, ehtiyat su çənlərinin qeydiyyatı alınması, hər il yuyulub-zərərsizləşdiril-

məsi də vacib şərtlərdəndir.

Müşahidə edilən epidemioloji vəziyyətlə əlaqədar, Səhiyyə Nazirliyinin aidiyyəti mütəxəssisləri tərəfindən ərazilərdə içməli suyun mikrobioloji göstəricilərinin yoxlanılması məqsədilə keçirilən monitorinqlərin sayı artırılıb. Aparılan monitorinqlər nəticəsində “Azərsu” ASC tərəfindən əhaliyə verilən içməli suyun mikrobioloji göstəricilərinin ölkədə qüvvədə

olan dövlət standart və normalarına cavab verdiyi müəyyən edilib.

Hazırda epidemioloji vəziyyət nəzarət altındadır, yoluxma hallarının sayında

azalma müşahidə olunur. Eyni zamanda, su xətləri və çənlərin yuyulub-təmizlənməsi və zərərsizləşdirilməsi istiqamətində də işlər davam etdirilir.

Yanvarın 18-də Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlararası əlaqələr komitəsi Fransa Senatının qətnaməsi ilə əlaqədar sənəd qəbul edib. Yada salaq ki, iki il əvvəl də Milli Məclis hökumətə Fransaya qarşı sanksiya tətbiqi haqda çağırış etmişdi. 2022-ci il noyabrın 16-da qəbul etdiyi bəyanatda Azərbaycan hökumətinə çağırış edib. Onlardan bəzilərinə yada salaq:

- Fransa rəsmilərinin Azərbaycanda hər hansı aktivləri aşkar edildiyi təqdirdə, onların dondulması.

- Fransa şirkətlərinin Azərbaycan dövlətinin sifarişləri həyata keçirilən hər hansı layihədə iştirakına yol verilməməsi,

- Fransa şirkətlərinin enerji sektorunda Azərbaycan tərəfi ilə əməkdaşlığına yenidən baxılması,

- Azərbaycanla Fransa arasında mövcud olan siyasi, iqtisadi münasibətlərə yenidən baxılması,

- İƏT çərçivəsində Fransanın İslamofobiya siyasətinin məsələsinin gündəliyə çıxarılması.

- Türk dövlətləri təşkilatları çərçivəsində Fransanın türkcəfobiya siyasətinin gündəliyə çıxarılması və s.

Milli Məclis ötən həftə Fransanın davamlı anti-Azərbaycan fəaliyyətini nəzərə alaraq, hökumətə indi bu çağırış edib:

1. Fransaya qarşı sanksiyalar tətbiq edilsin.

2. Fransa rəsmilərinin Azərbaycanda hər hansı aktivləri aşkar edildikdə dondurulsun.

3. Fransa ilə bütün iqtisadi əlaqələr dayandırılсын.

4. "TotalEnergies" şirkəti də daxil olmaqla, bütün Fransa şirkətləri Azərbaycandan çıxarılsın.

5. Fransa şirkətlərinin Azərbaycan dövlətinin sifarişləri ilə həyata keçirilən hər hansı layihədə iştirakına yol verilməsin.

6. Xarici İşlər Nazirliyinə tapşırılsın ki, Kanaky, Maohi Nui və Korsikanın müstəqilliyinin tanınması istiqamətində addımlar atılsın.

Fransa da ötən iki il müddət ərzində də Ermənistanə dəstəyini davam etdirib və Azərbaycana qarşı təcridatlarından əl çəkməyib. Bəs Milli Məclisin hələ iki il əvvəl qəbul etdiyi sənəd-hökumətə tövsiyələr niyə icra olunmur? Hökumətin bununla bağlı məsuliyyəti varmı? Yeni sanksiya çağırışları icra olunacağı və ən azından bəziləri icra olunmalıdır?

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Fransanın anti-Azərbaycan mövqeyinə Azərbaycan adekvat əməli reaksiya verməlidir. Azərbaycan həтта bir az da irəli gedərək hücum mövqeyində olmalıdır: "Fransa kimi dövlətlər başa düşməlidir ki, Azərbaycan heç kəsə qar-

Fransaya qarşı sanksiyalar "kağız üzərində" qalır

Milli Məclisin hökumətə iki çağırışı nə zaman reallaşacaq?

şısında geri çəkilmir, hansı mövqeyi nümayiş etdirirlərsə, artıqlaması ilə cavabını alacaqlar. Biz Fransaya açıq deməliyik ki, əgər siz bizə qarşı qərəzli mövqe tutursunuzsa, onda nə üçün biz sizinlə normal münasibət saxlamalıyıq? Milli Məclisin komitəsinin istər iki il öncəki, istər yeni təklifləri təxminən bir-birini tamamlayır. Bu təkliflərdən biri Fransa ilə siyasi, iqtisadi əlaqələrin məhdudlaşdırılması, yaxud ləğv olunmasını nəzərdə tutur. Bu təkliflər düzgündür və yerinə yetirilə bilər. Eyni zamanda İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı və Türk Dövlətləri Təşkilatında Fransanın məsələsinin müzakirəyə çıxarılması təklifi də yerinə yetirilməli vacib təkliftir. Yeni Fransa kimi qərəzli dövlətlərə qarşı təklidə yox, kollektiv mövqe ortaya qoyulmalıdır. Fransa məhsullarına Azərbaycan da məhdudiyyətlər qoyulmasına da gedilə bilər. Eyni zamanda Fransa şirkətlərinin Azərbaycanda fəaliyyətinin dayandırılması da mümkündür. Bu addımları hökumət atmalıdır. İki əvvəl hökumətə təkliflər verildən sonra müəyyən addımlar atılıb. Ola bilsin, bəziləri barədə heç ictimaiyyətə bildirilməyib. Amma biz görürük ki, Fransa qərəzli mövqeyini davam etdirir. Ona görə də Azərbaycan müvafiq cavab addımlarını atmaqdan çəkinməməlidir. Cəmiyyət də bu məsələdə dövlətin yanında olmalıdır".

AMİP rəsmisi, siyasi şərhçi Əli Orucov bildirdi ki, Fransanın son illər Azərbaycana qarşı yürütdüyü siyasət qərəzli, beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə uyğun deyil. 2020-ci ilədək

Makron hökuməti bir qədər neytral görüntüsü yaratmağa çalışsa da, 44 günlük müharibə zamanı Paris əsl simasını açıq şəkildə büruzə verdi. Fransadan fərqli olaraq Azərbaycan soyuqqanlı davranmağa, münasibətlərin qırılma nöqtəsinə çatması üçün çabalarına baxmayaraq, görünür, bundan artığını etmək mümkün olmayıb: "2020-ci ildən indiyədək Fransa parlamenti Azərbaycana qarşı 6-ya yaxın qətnamə qəbul edib. Hamısı icra olunmadan kağız üzərində qalıb. Xatırlayırsınızsa, 10 noyabr 2020-ci il bəyanatının ardından 15 gün sonra senat hökuməti "artsax respublikasının" müstəqilliyini tanımağa çağıran qətnamə də qəbul etmişdir. Odur ki, senatın Azərbaycanla bağlı qəbul etdiyi qətnamələrin hamısı siyasi xarakterli və təzyiq, şantajdan başqa bir şey deyil. Mən hesab etmirəm ki, Fransa Azərbaycanla bütün körpüləri və əlaqələri məhv etməyə maraqlı olsun. Cənubi Qafqaza nüfuz etməyə çalışan Fransa Azərbaycan olmadan bunu gerçəkləşdirə bilməz. Fikrimcə, Fransa davamlı basqılarla Azərbaycanın regional rolunu zəiflətməyə, onu müstəqil siyasi xətt yürütməkdən çəkindirməyə və idarəolunan bir vəziyyətə salmağı hədəfləyir. Azərbaycan öz də bu gərginliklərə baxmayaraq, daha sərt və qəti addım atmağa tələsmir. Azərbaycan parlamenti də hökuməti Fransaya qarşı müəyyən addımlar atmağa və sanksiyalar tətbiq etməyə çağırırsa da, sərt əməli addımlar atılmayıb. Doğrudur, Fransa da son illər islamofobiya və türkcəfobiya geniş vüsət almaqdadır. Fransız millətçiliyi, qey-

ri-din və millətlərə qarşı aqressiyası artır. Lakin bundan ilk öncə Fransanın özünə zərər dəyir. Fransa cəmiyyəti parçalanmağa doğru gedir. Ölkənin beynəlxalq nüfuzuna və etibarına ciddi ziyan dəyir. Fransanın erməniləri alət etmələri və Ermənistan üzərindən Cənubi Qafqazda maraqlarını təmin etmək siyasəti faktiki olaraq iflas edib. Parisin bu davranışı əslində Moskvanın xeyrinədir. Əgər Milli Məclisin qəbul etdiyi qətnamə həyata keçirilsə, bundan Fransa böyük zərər görmüş olar və həmin zərəri də kompensasiya etmək mümkün olmaz. Bura həm siyasi, ticari, iqtisadi, həm də təhlükəsizlik və digər faktorlar daxildir".

Ə.Orucov qeyd etdi ki, sanksiyaların tətbiqindən hər iki dövlət maksimum dərəcədə qaçmağa çalışmalıdır: "Fransanın Azərbaycandakı "Total" şirkəti Abşeron qaz yatağının hasilatında 60 faiz paya malikdir. Fransanın digər şirkətləri də Azərbaycanda fəaliyyət göstərir. 2018-ci ildə Azərbaycanın ilk kosmik peyki Fransanın vasitəsilə kosmosa buraxılıb. Məncə, Makronun səhv siyasəti və Azərbaycana qarşı qərəzi uzun çəkməz. Çünki Makronun özünün hakimiyyətinin ömrünə də cəmi 1 il qalıb. Düşünürəm ki, hakimiyyət dəyişliyindən sonra Fransa Makronun səhvini təkrarlasın. Bununla belə, Azərbaycanın haqlı mövqeyindən çəkilməməsi, qətiyyət və iradə nümayiş etdirməsi gec-tez öz məqsəd nəticəsini verəcək və Paris yanlış mövqedə olduğunu anlayacaq".

□ **Əlibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"**

Azərbaycanda pul verib əsgərliyə getməmək mümkündür?

Türkiyədə və bir sıra Avropa ölkələrində ödəniş etməklə həqiqi hərbi xidmət keçməmək mümkündür. Şəxs hərbi xidmət keçməsə belə, yenə də orduya xidmət etmiş olur. Belə ki, onun hərbi xidmətə getməmək üçün verdiyi pul ordunun müəyyən təchizatlarının alınmasına və digər məsələlərə sərf olunur.

Azərbaycanda da son illərdə bu barədə müzakirələr aparılır. Müzakirələr xüsusilə Qarabağın tam azad olunmasından sonra intensivləşib.

Ödənişlə hərbi xidmət keçməmək qaydasını Azərbaycanda tətbiq etmək olarmı? Ümumiyyətlə, buna ehtiyac varmı?

Məsələ ilə bağlı Modern.az-a danışan Milli Məclisin deputatı Arzu Nağıyev bildirib ki, dünya praktikasına diqqət etmək lazımdır: "Azərbaycanda hazırda ödənişlə müddətli həqiqi hərbi xidmət keçməmək məsələsi yoxdur. Bu məsələnin müzakirəsi ilə bağlı qanunda dəyişikliklərlə bağlı məsələ yoxdur.

Ümumiyyətlə, biz bütün dünya praktikasına baxmalıyıq. Psixoloji faktorlar, bütün proseslər nəzərə alındıqdan sonra bununla bağlı müəyyən dinləmələr keçirmək olar. Yaşadığımız regionun xüsusiyyətləri də nəzərə alınmalıdır. Əgər biz türk dövlətlərinin ordu formasına, NATO standartlarına keçiriksə, bütün standartlardan yararlanmaq lazımdır. Bununla bağlı müvafiq müzakirələr aparmaq olar. Bugünkü vəziyyət üçün isə bu, elə də əlverişli variant deyil".

Hərbi ekspert Ədalət Verdiyev isə vurğulayıb ki, ödənişlə hərbi xidmət keçməmək məsələsi 5-10 il sonra müzakirə oluna bilər: "Azərbaycandan məcburi hərbi xidmətdən ödəniş qarşılığında azad olunma məsələsi rəsmi formada, parlament səviyyəsində müzakirə olunmur. İctimai müzakirələrin keçirilməsi üçün də hələlik erkən olduğunu düşünürəm. Ortada nə Ermənistanla sülh müqaviləsi, nə sərhədlərin delimitasiya və demarkasiyası var. Eyni zamanda düşmənin bundan sonra təcridat törətməyəcəyinə dair real zəmanətlər mövcud deyil. Ona görə də bu məsələlərin müzakirəsi yaxın 5-10 ildən sonra mümkün ola bilər".

Ermənistan ordusunun forması NATO standartlarına uyğun olacaq

Ermənistan ordusu üçün yeni formada NATO standartları nəzərə alınacaq.

Bu barədə "Sputnik Ermənistan"a ölkənin Müdafiə Nazirliyindən bildirilib.

Hələ ötən ilin noyabrında müdafiə naziri Suren Papikyan parlamentdə orduda hərbi geyimlərin dəyişdirilməsi prosesinə başlanıldığını, beynəlxalq tərəfdaşlarla iş aparıldığını bildirmişdi.

"Müdafiə Nazirliyi yeni geyim formasını seçərkən həm NATO meyarlarını, həm də beynəlxalq təcrübənin nəticələrini nəzərə alıb. Bu prosesdə xüsusilə ABŞ, Fransa, Yunanıstan və Çexiya ordularının hərbi geyim nümunələri tədqiq edilib", - deyə nazirlikdən deyilib.

Yeni geyim formasının tətbiqindən sonra Müdafiə Nazirliyi ordu geyimləri nümunəsinin sərbəst satışını qadağan edən qanunvericilik təşəbbüsü ilə çıxış edəcək.

Xatırladaq ki, ötən il hökumət geyimin dizaynı və keyfiyyəti ilə bağlı fikirlərini təqdim edə biləcək bütün mütəxəssisləri cəlb etmək üçün tender elan etmişdi. Orada bir neçə erməni şirkəti iştirak edirdi.

“Fevralın 7-də keçiriləcək növbədənəkar prezident seçkisinə müşahidəçi qismində iştirak etmək üçün rəsmi nota göndərdiyimiz beynəlxalq təşkilatların əksəriyyətindən müsbət cavab almışıq”.

Bunu Secki-2024.az saytına açıqlamasında Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin (XİN) mətbuat xidmətinin rəhbəri Ayxan Hacızadə bildirib.

“Beynəlxalq təşkilatlara dövlət məqsədilə XİN tərəfindən ATƏT-in Demokratik Təsisatlar və İnsan Hüquqları Bürosu, Müstəqil Dövlətlər Birliyi, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı, Demokratiya və İqtisadi İnkişaf naminə Təşkilat (GU-AM), Türk Dövlətləri Təşkilatı və Qoşulmama Hərəkatının Gənclər Təşkilatına müvafiq notalar göndərilib. Mövcud prosedura əsasən, öz növbəsində qeyd edilən təşkilatlar üzv dövlətlərə müraciət edərək müvafiq ölkədəki seçkini müşahidə etməyə çağırış edirlər. Dövlət göndərdiyimiz təşkilatların əksəriyyətindən müsbət cavablar almışıq”, - deyər A.Hacızadə qeyd edib.

Mətbuat xidmətinin rəhbəri həmçinin vurğulayıb ki, 7 fevral seçkisini izləmək məqsədilə xarici KİV-lərdən də çoxsaylı müraciətlər alınıb və akkreditasiya prosesi yekunlaşıqdan sonra onların dəqiq sayı barədə məlumat veriləcək.

Strasburqda AŞPA-nın qış sessiyasının ilk günündə ölkəmiz əleyhinə bir sıra çıxışlar olub. Belə ki, sessiyanın ilk günündə deputatlar “təşkilatın prinsiplərini pozduğuna görə” Azərbaycanın nümayəndə heyətinin səlahiyyətlərinin məhdudlaşdırılmasına səs veriblər. Bildirilir ki, bu təşəbbüslə Almaniyadan olan deputat Frank Şvabe çıxış edib. O, öz bəyanatında “Azərbaycanda insan hüquqlarının pozulmasının davam etdiyini, siyasi məhbusların sayının artdığını, rəsmi Bakının 7 fevral prezident seçkisini qiymətləndirmək üçün Avropa Şurası Parlament Assambleyası nümayəndə heyətini dövlət etməkdən imtina etdiyini” göstərib.

“Vətəndaş” Tədqiqat və İnkişaf İctimai Birliyinin sədri Günel Səfərova “Yeni Məşavət” qəzetinə mövzunu belə şərh edib: “AŞ PA-nın siyasi qurum olduğunu bilirlik. Təşkilatın Azərbaycanın qarşısında qoyulan öhdəliklərdə kifa-

AŞ PA-ya yeddi fevral seçkisini izləmək yasaq edilib?

Seçkini izləmək məqsədilə xarici KİV-lərdən də çoxsaylı müraciətlər alınıb

yət qədər qərəzlilik var. Avropa Şurasına qəbul mexanizminə baxsaq, həmin dövrü analiz etsək, Ermənistan təcavüzkar ölkədir. Qonşu ölkənin ərazisinə təcavüz edən ölkənin üzvlüyü ilk baxışda sual yaratmalı idi. Həmin dövrdə BMT-nin TŞ Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıyırdı. AŞ PA-nın Azərbaycanın qarşısında qoyduğu hüquqi öhdəliklərlə bağlı qərəzli münasibətini görmüşük. Bu yalnız siyasi məhbuslarla bağlı olmayıb. Eyni zamanda Azərbaycanın beynəlxalq təmsilçiliyində də özünü büruzə verib. Xatırlayaq, bir müddət Azərbaycanın nümayəndə heyəti haqqında Avropada yanlış təsəvvür formalaşmışdı, hətta qara piara başlanmışdı. Biz artıq bütün beynəlxalq müzakirələrə qərəzli mövqeyi nəzərə alaraq başlayırıq. Azərbaycan ərazisini işğaldan azad etdikdə Fransanın təşəbbüsü ilə keçirilmiş dinləmələrin sayı qədər ümumilikdə beynəlxalq reaksiya görməmişik. Düşünürəm ki, AŞ PA-nın mövqeyi, səlahiyyətlərin məhdudlaşdırılması təşəbbüsü geosiyasi vəziyyət, Azərbaycanın Cənubi Qafqazda güc faktoruna çevrilməsi, bir sözlə, yeni realitətlə bağlıdır. Erməni lobbisi bu müddət ərzində kifayət qədər işləyib, lakin bu mövqə həm də qurumların Azərbaycan qarşı münasibəti- dir. Həbslərlə bağlı qaldırı-

lan məsələdə motiv başqadır. Əgər araşdırılma aparıl- sa, bölücülük və dağıdıcılıqla məşğul olmaq izlərini görürük. Azərbaycanda seçkinin müşahidə edilməsi əlaqədar hər hansı problem yoxdur. ATƏT-in müşahidəçilik missiyası bəzən antitəbliğat aparır. Şəxsən mən bunun Türkiyədəki seçkidə şahidi oldum. Beynəlxalq təşkilatların Azərbaycana hücumları gözlənilən idi. Azərbaycan nümayəndə heyətinin səlahiyyətlərinin məhdudlaşdırılmasını hüquqi cəhətdən əsaslandırmaqlıdır. Hesab edirəm ki, təklif siyasi pafosludur, heç bir effekti olmayacaq çünki hüquqi əhəmiyyəti yoxdur”.

Fevralın 7-də keçiriləcək növbədənəkar prezident seçkisinə hazırlıq öz axarı ilə davam edir. Artıq Azərbaycanın bütün ərazisində müşahidə aparılmasına dair ərizələrin Mərkəzi Seçki Komissiyasına (MSK) təqdim edilməsi müddəti başa çatır. Bununla bağlı prosedur yanvarın 28-dək yekunlaşmalıdır. Belə ki, aktiv seçki hüququ- dudlaşdırılması təşəbbüsü (öz təşəbbüsü ilə, habelə qeydə alınmış namizədin, siyasi partiyanın, siyasi partiyalar blokunun, seçkilər sahəsində fəaliyyət göstərən qeyri-hökumət təşkilatının təşəbbüsü əsasında), beynəlxalq (xarici) müşahidəçilər (qanunla müəyyənləşdirilmiş qayda-

MSK-dan həmçinin bildirilib ki, yanvarın 28-dək “exit-poll” keçirmək üçün müraciət edən təşkilatların akkreditasiyası barədə qərar qəbul ediləcək. Qanunvericiliyə əsasən, qərar səsvermə gününə ən azı 10 gün qalanadək qəbul olunmalıdır.

Qeyd edək ki, növbədənəkar prezident seçkisinə “exit-poll” keçirmək üçün akkreditasiya ilə əlaqədar bir

neçə təşkilat MSK-ya sənədlərini təqdim edib. Həmin təşkilatlar Vətəndaşların Əmək Hüquqlarını Müdafiə Liqası, Rəy Monitoring Mərkəzi, “Sosioloji Tədqiqatlar Mərkəzi” MMC-dir. Vətəndaşların Əmək Hüquqlarını Müdafiə Liqası “exit-poll”u “ORACLE ADVISORY GROUP”- (ABŞ) təşkilatı ilə birgə keçirəcək.

□ Nigar HƏSƏNLİ, “Yeni Məşavət”

Məşhur diktor seçkidən danışdı Roza Tağıyeva: “Səsvermə gününü səbirsizliklə gözləyirəm”

“Səsvermə gününü çox böyük sevinc və həvəslə gözləyirəm”. Bu sözləri Secki-2024.az saytına açıqlamasında Azərbaycanın Xalq artisti, tanınmış televiziya diktoru Roza Tağıyeva deyib. Xalq artisti fevralın 7-ni səbirsizliklə gözləməsinin səbəbinin prezident seçkisinin işğaldan azad olunan torpaqlarımızda da keçirilməsi olduğunu vurğulayıb:

“Sözün ifadə bilməyəcəyim qürurla səsverməyə gedəcəm. Mənim 82 yaşım olsa da, bu günü görməyim Allahın mənə bəxş etdiyi ən böyük hədiyyədir. Yaşım çox olduğundan Qarabağın azadlığına qovuşacağımı görmədən öləcəyimlə bağlı həmişə fikir edirdim. Bunu özümə ən böyük dərd etmişdim. Amma torpaqlarımızın azad olunması sanki mənə bu dünyaya təzədən gətirdi və mənə həyat eşqi verdi”.

R.Tağıyeva vurğulayıb ki, torpaqlarımızın işğaldan azad olunması, ərazi bütövlüyümüzün və suverenliyimizin tam bərpası, bir zamanlar düşmən tapdığı altında əsarətdə olmuş, lakin artıq azadlığına qovuşmuş yerlərdə dövlətimizin bayrağının dalğalanması hər birimiz üçün qürurvericidir:

“Məhz bu sevinc hissləri uzun illərin kədərini də üstələyir. Şükürlər olsun ki, bu günləri görmək və yaşamaq bizə nəsis oldu. Bu azad və demokratik ölkədə seçkilərə seve-seve getməli, gələcəyimizi həll etməliyik”.

Xalq artisti düşünür ki, ölkənin bütün ərazilərində keçiriləcək seçkilər hər kəsə böyük maraq yaradıb: “Səsvermədə hər bir seçici böyük həvəslə iştirak edəcək. Buna əminəm”.

Özünün hər zaman səsvermələrdə iştirak etdiyini söyləyən xalq artisti deyib: “Yasamal rayonunda yaşayıram, hər zaman seçkilərdə Zərifə Əliyeva adına tam orta məktəbdə təşkil edilən seçki məntəqəsində səs vermişik. Bu dəfə də həmin məkanda səs verəcəyik”.

arasında olacaq.

ABŞ və Ermənistan arasında müəyyən məlumat mübadiləsi aparılıb və belə görünür ki, NATO Ermənistanı "təhlükəsizlik yastıqları" ilə təmin etməyə çalışır. Bunu beynəlxalq əlaqələr üzrə erməni mütəxəssis David Karapetyan son vaxtlar Ermənistanda keçirilən yüksək səviyyəli görüşləri təhlil edərək deyib.

"NATO Ermənistanı müəyyən "təhlükəsizlik yastıqları" ilə təmin etməyə çalışır, xüsusilə Azərbaycanın mümkün "təxribatları və hərbi təcavüzü" halında. Güman edə bilirik ki, ABŞ müəyyən zəmanətlər təklif edib. Ermənistan-NATO əməkdaşlığı ölkəmizin 1994-cü ilin oktyabrında qoşulduğu "Sülh naminə tərəfdaşlıq" proqramına əsaslanır. Proqram NATO və Avropa ilə Qafqaz və Mərkəzi Asiya ölkələrinin əməkdaşlığının stimullaşdırılmasını nəzərdə tutur. Amma bu günə kimi heç kim hərbi-siyasi alyansa üzv olmaq təklifi almayıb. Yeni bizim NATO-da iştirakımızdan söhbət gedə bilməz. Məncə, məsələ ondadır ki, Ermənistan indi öz xarici siyasətinin vektorunu dəyişir və geosiyasi mərkəzlər təbii ki, sözdə təminatlar verməklə, Rusiyanı mümkün qədər ölkəmizdən sıxışdırmağa çalışırlar" - o bildirib.

Karapetyan əlavə edib ki, istər 44 günlük müharibə zamanı, istərsə də ondan sonra Azərbaycanın "hərbi təcavüzü" hallarında Ermənistan kollektiv Qərbdən heç bir əməli təminat görməyib: "Ona görə də indi Qərbdən və ya NATO-dan təminatlardan danışmaq fantastik janrdan başqa bir şey deyil, çünki indiyədək Ermənistanla zənglər, tövsiyələr, başsağlığı və s. istisna olmaqla, praktiki olaraq heç bir yardım göstərilməyib".

Son aylarda ABŞ-dan Ermənistanla səfərlər, Azərbaycanın guya Ermənistanla qarşı hərbi əməliyyat keçirəcəyi barədə əsassız məlumatların tirajlanması heç şübhəsiz ki, Ermənistanla bağlı ssenarilərin tərkib hissəsidir. Qərbdəki havadarları hər cür vasitələrə əl atırlar ki, Ermənistanı Rusiyadan ayırsınlar və öz tərəflərinə çəksinlər. Düzdür, Rusiyanın hərbi bazasını minimum 2049-cu ilədək öz ərazisində saxlamaq öhdəliyi götürən Ermənistanın Kremlə qarşı çıxmağa cəsarəti çatmır, hətta KTMT-dən ayrılmağa belə cürət etmir. Eyni zamanda bu ölkənin NATO

"NATO Ermənistanla təhlükəsizlik təminatı verir" iddiası

Ordusu darmadağın olan ölkənin alyansa üzv olmaq arzuları; **AVP sədri:** "Orada-burada "təhlükəsizlik balışı" axtarmaqları axmaqlıqdan başqa bir şey deyil"

və ya Avropa İttifaqına daxil edilməsi də üfəqdə parıldı kimi də olsa, görünür, bu barədə müəyyən açıqlamalar, sadəcə, həvəsləndirmə məqsədi güdə bilər. Amma görünən budur ki, İrəvanı öz "orbitindən" çıxmağa həvəsləndirənlər xeyli aktivləşib. Məsələn, Aİ Komissiyasının vitse-prezidenti Cozep Borrellin növbəti anti-Azərbaycan bəyanatı, Azərbaycanın guya Ermənistan ərazilərinə iddiası barədə əsassız fikirləri də Ermənistanı daha sıx ağuşa almağa hesablanıb. Yeri gəlmişkən, rəsmi Bakı artıq məsələyə reaksiyasını verib. "Aİ-nin ali nümayəndəsi tərəfindən faktların açıq-aşkar təhrif edilməsi Azərbaycanın legitim maraqlarına etinasızlıqdır və bu cür hədəleyici ritorika Azərbaycan-Aİ münasibətlərini daha da gərginləşdirən ikili standartın bariz nümunəsidir". Bunu Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat xidmətinin rəhbəri Ayxan Hacıadə Avropa İttifaqının (Aİ) xarici əlaqələr və təhlükəsizlik siyasəti üzrə ali nümayəndəsi, Aİ Komissiyasının vitse-prezidenti Cozep Borrellin iddialarını şərh edərkən deyib. "Ali nümayəndə

Azərbaycan Prezidentinin Azərbaycan və Ermənistan ərazilərinə dair tarixi faktlarla bağlı fikirlərini tamamilə təhrif etməklə yanaşı, Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzə və təcavüzkar siyasəti qızıdır", - XİN sözçüsü bildirib. Göründüyü kimi, Qərb strukturları və rəsmiləri sanki eyni mərkəzdən idarə olunmuş kimi davranırlar.

Maraqlıdır, Ermənistanın NATO "çetiri" altına alınması ehtimalı ilə bağlı səslənən iddialar nə qədər əsaslıdır? Hər halda, Rusiya amili, KTMT, Avrasiya İqtisadi Birliyi və sair məsələlər var. Üstəlik, Kreml vaxtaşırı İrəvana xəbərdarlıq mesajları ünvanlayır və Rusiya-Ermənistan hərbi əməkdaşlıq məsələlərini xatırladır.

Deputat, Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya qarşı mübarizə komitəsinin üzvü Arzu Nağıyev hesab edir ki, təbii olaraq Ermənistanın NATO üzvü olması kiminsə istəyi ola bilər, amma bunun reallaşma məsələsi bu gün üçün heç bir əsas və şərait yoxdur: "Səbəb isə Ermənistanın KTMT üzvü olmaması ilə yanaşı,

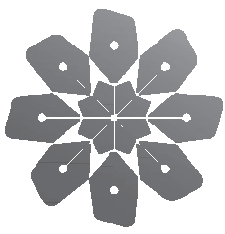
MDB məkanında təmsil olunması, Türkiyə ilə sərhədi və ən başlıcası Rusiyanın Ermənistanda hərtərəfli mövcudluğudur. Təbii ki, NATO üzvlüyü birbaşa Rusiyanın əleyhinə yönələn məsələdir. Bu mənada səslənən iddialar daxili auditoriyanı sakitləşdirməklə yanaşı, həm də Qərbbə yaxınlaşmaq arzusundan və bundan da müəyyən siyasi dividend götürmək istəyindən irəli gəlir". **A.Nağıyev hesab edir ki, NATO hazırda blokun Ermənistan hesabına genişləndirilməsi imkanını nəzərdən keçirmir və İrəvanın özü də təşkilata üzv olmaq üçün müraciət etməyib:** "Ermənistandan alyansa qoşulmaq üçün rəsmi müraciət olmayıb. "Eagle Partner 2023" Amerika-Ermənistan birgə təlimləri Ermənistan sülhməramlı briqadasının "Zar" təlim mərkəzi və Respublika Müdafiə Nazirliyinin təlim mərkəzinin bazasında keçən il baş tutub. Təlimlərdə 175 erməni və 85 amerikalı hərbiçi iştirak edirdi. Bu da Ermənistan qoşunlarının məhz NATO-nun Sülh Naminə Tərəfdaşlıq proqramı çərçivəsində planlı qiymətləndir-

mələrə hazırlanan bir təlim idi. Hazırda Ermənistanın KTMT-dən çıxması və NATO-ya müraciət etməsi üçün heç bir real ilk şərt yoxdur. Birincisi, bu, Rusiya ilə münasibətlərin çox ciddi gərginləşməsi deməkdir. İkincisi, bu, Cənubi Qafqaz regionunda təhlükəsizlik arxitekturasını dəyişməyə başlayacaq bir proses olacaq. Məlumdur ki, əsas təhlükəsizlik tərəfdaşını dəyişdirmək çox vaxt fəlakətlə nəticələnə bilər. Eyni zamanda KTMT-dən nəzəri çıxış avtomatik olaraq NATO-ya daxil olmaq demək deyil". **Deputat qeyd etdi ki, bu mövzuda əsassız məlumatların yayılması da səbəbləri var:** "Belə ki, İrəvanla KTMT arasında münasibətləri normal adlandırmaq olmaz, xüsusən də nəzərə alsaq ki, Ermənistan 2023 cü ildə iki dəfə birgə manevrlərdə iştirakdan imtina edib. "Sarsılmaz Qardaşlıq - 2023" və Belarusda keçirilən nüvə obyektində qəzanın aradan qaldırılması üzrə təlimdə iştirak etmədi və ən başlıcası Paşinyan Kollektiv Təhlükəsizlik Şurasının birgə bəyannaməsini imzalamadı. Yəni bu sadalananlar, sa-

dəcə olaraq, əsas səbəblərdir. Qərb mütəmadi olaraq bu məsələləri qabartmaqla sanki "nəbz yoxlaması" keçirir. Bir daha qeyd etmək lazımdır ki, hazırda Ermənistanın KTMT-dən çıxması və NATO-ya müraciət etməsi üçün real ilk şərtlər mövcud deyil və Qərb də, Rusiya da bunu dərk edir..."

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı isə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, ABŞ birbaşa və yaxud NATO çetiri altında müxtəlif ölkələrdə mövcudluğunu təmin etməyə çalışır: "Bunun üçünsə ölkələrin təhlükəsizliyinə təminat verəcəyini vəd edir. Alyans vaxtilə bu ad altında Mərkəzi və Qərbi Avropada, Yaxın Şərqdə, qismən Afrikada silahlı qüvvələrini yerləşdirib. Son illər bu praktikanı Gürcüstan və Ukraynada tətbiq edib. Bütün hallarda həmin ölkələrin ümidləri axıra qədər doğrulmayıb. ABŞ isə əsas məqsədinə nail olub, hərbi və ya siyasi mövcudluğunu təmin edib, müəyyən vaxtdan sonra bu, mümkün olmadıqda, həmin ölkələri talenin ixtiyarına buraxıb, "əllərini yuyub", kənara çəkilib". **A.Nağı Ermənistanın manevrlərinə də diqqət çəkdi:** "Ermənilər xeyli vaxtdır bir ifrat haldan digərinə yığılır, özlərinə "təhlükəsizlik kəməri", yaxud "balış"ı axtarırlar. Bunu NATO-da tapacaqlarına ümid edirlərsə, yanırlar. Rusiya, eyni zamanda İran buna heç vaxt imkan verməyəcək. Nəticədə Ermənistan növbəti hərbi poliqona çevriləcək. ABŞ və NATO Əfqanıstan, Suriya, Gürcüstan, Ukraynada olduğu kimi heç kəsin, o cümlədən ermənilərin əvəzindən vuruşmayacaq, kənara çəkiləcək. Ondan sonra Ermənistanın vəziyyətinin necə olacağını təsəvvür etmək o qədər də çətin deyil. Bizim bədbəxtliyi-miz ermənilərin xoşbəxtliyi-ni şərtləndirir. Yəni biz erməni qonşuluğu ilə bədbəxtik, ermənilər isə Türkiyə və Azərbaycanın qonşuluğu ilə xoşbəxtsindir. Onlar, sadəcə, bu xoşbəxtliklərini dəyərləndirə bilmirlər. Başa düşürlər ki, onların təhlükəsizliyinə təminatı biz verə bilirik. Orada-burada "təhlükəsizlik balışı" axtarmaqları axmaqlıqdan başqa bir şey deyil".

□ **E.PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Azərbaycanın dövlətçilik
tarixinin, milli adət-ənənələrinin,
elm və mədəniyyətinin təbliği**

Vaxtaşırı televiziya ekranlarında hansısa məmurun, ictimai fəalın, eləcə də teleaparıcılarının ləhcə ilə danışdıqlarının şahidi oluruq. Ləhcə dedikdə təkcə bölgə ləhcələri nəzərdə tutulmur, həmçinin rus dilində düşüncə, Azərbaycan dilində sxematik danışanların da sayı kifayət qədər çoxdur.

“Son illər insanların dilindən “ç”, “c”, “g” “k” hərfləri itib. Hətta televiziya aparıcıları, bəzi ibtidai sinif müəllimləri də bu hərfləri unudublar”.

Bu sözləri əməkdar artist Elza Seyidcahan Musavat.com-a açıqlamasında deyib. Əməkdar artist bəzi televiziya aparıcılarını sərt şəkildə tənqid edərək, onlara səsənib:

“Bir əməkdar artist, Bəstəkarlar İttifaqının üzvü kimi bu haqda danışmağı özümə borc bilərəm. Bəzi aparıcılar Azərbaycan sözündə “c”, çiçək sözündə “ç” hərflərini düzgün tələffüz edə bilmirlər. Belə bir deyim var, “bir milləti məhv etmək istəyirsənsə o millətin dilini, gənclərini korla.”

Bəsdir, efridə ləhcə ilə danışdınız! Ədəbi dildə danışın. Ləhcə ilə danışmaq bizi uçurma aparır, ədəbi dilimizi unutdurur.

Və yaxud müğənnilər var ki, mahnıları ifa edərkən düzgün tələffüz etmir, aləmə “mikrob” yayırlar”.

Bəs ziyalı, ictimaiyyət təmsilçisi, məmurun ləhcə ilə danışması nə dərəcədə doğru

dur?

Mütəxəssislər qeyd edir ki, ictimai nüfuzlu, vəzifəli şəxslər, məmurlar, aparıcılar, yazıçı və ziyalılar, müəllimlər ictimaiyyətdə, xüsusən də televiziya ekranlarında ləhcə ilə danışmamalıdır.

Bir faktı da qeyd edək ki, dünyanın bir çox ölkələrində ləhcə ilə danışan müəllimlərin auditoriyaya girməsi yolverilməzdir. Məsələn, bir neçə il öncə İranın Təhsil Nazirliyi fars dilində səliqə danışa bilməyən, ləhcə ilə danışan müəllimlərin auditoriyaya girməsini yasaqlayan qərar qəbul etmişdi. Eləcə də Ukrayna Təhsil Nazirliyində də xüsusi komissiya var. Həmin komissiya müəllimlərin Ukrayna dilində səliqə danışması ilə bağlı attestasiyalar keçirir. Yalnız bu attestasiyadan keçən müəllimlər auditoriyaya buraxılır. Çünki müəllim bütün cəhətləri ilə şagirdlərə nümunədir, onun nitqi aydın, səlis və anlaşılqı olmalıdır.

Mövzu ilə bağlı **televiziya tənqidçisi, filologiya elmləri doktoru, professor Qulu Məhərrəmli** “Yeni Məsvat”-a da-

“Teleaparıcılarının ləhcə ilə danışmaları yolverilməzdir”

Qulu Məhərrəmli: “İnsanların əksəriyyəti televiziya, radioda olan danışmaları nümunə götürür”

nışib. Professor qeyd edib ki, ekranda, efridə ədəbi dildə danışmaq, düzgün tələffüz etmək, dil normalarına uyğun yazmaq, subtitrləri bu şəkildə təqdim etmək barədə olan mövzu yeni deyil: “Azərbaycan mətbuatı, televiziya-larımız üçün bu, əbədi və ağır cəhətləri ilə şagirdlərə nümunədir, onun nitqi aydın, səlis və anlaşılqı olmalıdır.

buna baxmayaraq çox təəssüf ki, televiziyalardan, radiolardan yəne də dialekt tələffüzü, sözlərin yanlış işlədilməsi, ədəbi tələffüz normalarının pozulması, yazı qaydalarına əməl olunmaması davam edir. Əlbəttə, televiziya və radio dilindən danışanda məsələləri iki yerə bölməliyə: televiziya-ların öz əməkdaşlarının, yeni aparıcıların, reportyorların, müəllimlərin nitqi və televiziya-da çıxış edən müxtəlif peşə sahiblərinin nitqi. Bizim göz-ələntilərimiz daha çox birincilə-

rə aiddir ki, onlar ədəbi dildə doğru-dürüst, nümunəvi danışmalıdırlar. Çünki televiziya bir çox sahələrdə dəb olduğu kimi danışmada, nitq mədəniyyətinin normalarının yayılmasında nümunədir. İnsanların əksəriyyəti televiziya, radioda olan danışmaları nümunə götürür və doğru da edirlər. Ona görə də bu sahəyə xüsusi diqqət edilməlidir. Qeyd edim ki, radio aparıcısının imkanı genişdir. Bəzən mikrofonla təkbətək qalır, auditoriyaya cəlb etmək üçün müəy-

yən artistizmdən istifadə edə bilər. Yəni hansısa məqamda hansısa ləhcədən istifadə edərsə, bunu ona irad tutmaq olmaz. Amma əgər verilişi bütövlükdə ləhcə üzərində qurarsa, ədəbi dil normalarından uzaq danışarsa, o tendensiyanı qəbul etmək olmaz.

Verilişlərdə çıxış edən müxtəlif peşə sahiblərinin də bir çoxunun nitqində qüsurlar, mənsub olduğu bölgənin ləhcəsində danışdığını müşahidə edirik ki, bu da yolverilməzdir. Biz onların danışığına “Aristotel qaydaları” ilə yanaşırıq, lakin düzgün, doğru-dürüst danışsalar, daha gözəl olar. Çünki nitq insanın mədəni səviyyəsinin göstəricilərindən biridir. Yəni insan var ki, çox gözəl geyinir, amma ağzını açan kimi məlum olur ki, nə intellekti, nə də normal danışığı var. Ona görə də həm orta, həm ali məktəblərdə nitq mədəniyyətinə xüsusi diqqət edilməlidir. Evdə, ailədə bu qüsurları aradan qaldırmaq üçün valideynlər öz iradlarını bildirməlidirlər. Çünki danışmaq da insanın yüksək elitar səviyyəsini göstərən cəhətdir. Danışığın həm ifadəsi, həm də məzmunu çox önəmlidir. Biz mütaliə, danışmaq və verdişlərlə buna nail olmalıyıq”.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Xəlida GƏRAY

Repetitor qiymətləri bahalaşdı - səbəblər

Repetitorlar riyaziyyat fənnini 100-120, Azərbaycan dili və ədəbiyyatını 160-180, tarixi 100 manatdan başlayan qiymətlərlə öyrədir

Yeni ildən repetitorlar xidmət qiymətini qaldırıblar. Bu barədə valideynlər narazılıqlarını sosial şəbəkələr vasitəsilə bildiriblər. Tələbə olmaq istəyən şagirdlərin valideynləri son ayda hazırlıq pullarının təqribən 30 faizə qədər artdığını yazıblar. Valideynlərdən biri son ildə özünün əmək haqqında heç bir artım olmadığı halda müəllimlərin belə qərar verməsinin məntiqsiz olduğunu vurğulayıb. (Bizimedia.az)

Üstəlik, repetitorların bu işlə rəsmi şəkildə məşğul olmadıqları, vergi vermədikləri də zaman-zaman müzakirə olunan mövzudur.

Bəs belə olduğu halda repetitorlar nəyə əsasən qiyməti qaldırırlar?

Mövzu ilə bağlı **təhsil eksperti Kamran Əsədov** “Yeni Məsvat”-a danışib. Ekspert qeyd edib ki, bu gün Azərbaycan təhsil sistemi, xüsusən ali təhsil müəssisələrinə bakalavr, hətta doktranturaya qəbul prosesi, müəllimlərin işə qəbulu, eyni zamanda dövlət

qulluğuna qəbulun hamısı repetitorlardan, hazırlıq kurslarından asılı vəziyyətə düşüb:

“Bu gün orta və ya ali məktəblərin görməli olduğu işlərin hər birini repetitorlar, hazırlıq kursları görür. 10-11-ci sinif şagirdlərini demək olar ki, siniflərdə tapa bilmirik, onların böyük əksəriyyəti repetitor yanında

və yaxud hazırlıq kurslarında. Bu da valideynlərin ailə büdcələrinə kifayət qədər böyük yüküdür. Valideynlər ən böyük məbləğləri repetitorlara, hazırlıq kurslarına ödəyir.

Aparığımız monitorinqlər onu göstərir ki, pandemiya sonrakı repetitor müəllimlər xidmət haqlarında ciddi artım edib-

lər. Təbii ki, bunun bir neçə səbəbi var. Ölkədə baş verən müəyyən qədər inflyasiya, kommunal ödənişlərin artırılması buna təsir göstərir. Amma onu da unutmamaq lazımdır ki, valideynlərin gəlirləri artmayıb, bunun fonunda isə əksinə, repetitorlar qiymətləri artırıb. Bakı şəhərində orta statistik valideyn

övlədinin ali məktəbə daxil olmasını istəyirsə, ay ərzində ən azı 350 manatdan başlayaraq repetitorlara pul xərcləyir. Bu gün repetitorlar riyaziyyat fənnini 100-120 manata, Azərbaycan dili və ədəbiyyat fənnini 160-180 manata, tarixi 100 manatdan başlayan qiymətlərə hazırlayır. Bakı şəhərində bu gün 80 manata uşaq hazırlaşdıran repetitora rast gəlmək mümkün deyil. Beləliklə, əvvəlki illərlə müqayisədə biz qiymətlərdə ən azı 30 faiz artım görə bilirik. Bu da valideynləri çox çətin vəziyyətə salır. Hesab edərdim ki, dövlət məktəbləri öz öhdəliklərini layiqincə yerinə yetirməlidirlər. Həmçinin ali məktəblər qəbul imtahanlarını sadələşdirməlidirlər. Ali məktəblərə qəbul imtahanlarında yalnız 10-11-ci sinif dərslərinə aid suallar salınmalıdır ki, valideynlər repetitorlara az pul xərcləsin, abituriyentlər məktəb bilgiləri ilə daxil ola bilsinlər”.

Təhsil eksperti Elşən Qafarov qeyd edir ki, repetitorluq ölkədə qanuni fəaliyyət göstərən xidmət sektorudur. Ona görə də bu sahədə qiymətlər dövlət tərəfindən deyil, bazarla tənzimlənir: “Ümumiyyətlə, bütün xidmət sektorunda qiymətlər bazarla, tələb-təklif amili ilə tənzimlənir.

Adətən həmişə böyük şəhərlərdə, xüsusən də Bakı, Abşeron, Sumqayıt və Gəncədə xidmət sektorunda olan qiymətlər kiçik şəhərlər, qəsəbələr kəndlərlə müqayisədə nisbətən yüksək olub. O cümlədən repetitorluqda da belədir.

Bəli, sentyabrda etibarən son 4-5 ayda repetitorluqla bağlı qiymətlərdə artımlar müşahidə olunmaqdadır. Bu, xüsusilə Bakı, Abşeron, Sumqayıtda özünü daha çox göstərməkdədir. Məsələ burasındadır ki, repetitorluqla məşğul olan müəllimlər əlavə mənzil kirayə edir və eyni zamanda bu mənzillərə görə də əlavə kommunal xərclər ödəyirlər. Mənzillərin də kirayə qiymətlərində təxminən 50 faizə qədər artım müşahidə olunur. Bu baxımdan, repetitorluqla məşğul olan müəllimlərin əlavə xərcləri artdığına görə qiymətlərə də öz təsirini göstərir. Burada məcburiyyət yoxdur, valideynlər ciblərinə uyğun olaraq repetitorlara müraciət edə bilərlər. Hazırda ayda 200-300 manata da, 50-60 manata da hazırlaşdıran müəllimlər var. Valideyn daha adlı-sanlı müəllimə müraciət etmək istəyirsə, daha çox xərc çəkməli olur”.

□ **Xəlida GƏRAY,**
“Yeni Məsvat”

Azərbaycan Maliyyə Nazirliyi 2023-cü ildə dövlət büdcəsinin icrasına dair operativ məlumatı açıqlayıb. Məlumatdan aydın olur ki, ötən il dövlət büdcəsinin gəlirləri 33 milyard 890,5 milyon manat proqnoza qarşı 5 faiz və ya 1 milyard 684,3 milyon manat artıq icra olunaraq 35 milyard 574,8 milyon manat təşkil edib. Bu, 2022-ci illə müqayisədə 4 milyard 895,2 milyon manat və ya 16 faiz çoxdur.

Büdcə gəlirlərinin 45,3 faizini - 16 milyard 126,7 milyon manatını vergi daxilolmaları və dövlət rüsumları təşkil edib ki, bu da proqnoza nisbətən 1 milyard 139,7 milyon manat və ya 7,6 faiz, 2022-ci illə müqayisədə isə 583,7 milyon manat və ya 3,8 faiz çoxdur. Bu məbləğin 60,2 faizi və ya 9 milyard 707,9 milyon manatı qeyri-neft sektorundan daxilolmaların payına düşüb. Bu, proqnoza nisbətən 722,9 milyon manat və ya 8 faiz, 2022-ci illə müqayisədə isə 1 milyard 571,5 milyon manat və ya 19,3 faiz çox deməkdir.

Vergi daxilolmalarının 6 milyard 418,8 milyon manatını neft-qaz sektorundan ödəmələr təşkil edib ki, bu da proqnoza nisbətən 416,8 milyon manat və ya 6,9 faiz çoxdur.

Büdcə gəlirlərinin 17,8 faizini - 6 milyard 337,8 milyon manatını gömrük rüsumları və Azərbaycan ərazisinə malların idxalına görə vergi və digər gəlirlər təşkil edib. Bu mənbədən daxilolmalar proqnoza nisbətən 609,8 milyon manat və ya 10,6 faiz, 2022-ci illə müqayisədə isə 683,2 milyon manat və ya 12,1 faiz çoxdur.

Ötən il Dövlət Neft Fondundan dövlət büdcəsinə proqnozla nəzərdə tutulan məbləğdə, yəni 11 milyard 737,6 milyon manat və ya ümumi gəlirlərin 33,0 faizi həcmində vəsait daxil olub.

Büdcə xərclərinə gəlincə, nazirliyin operativ məlumatına görə, ötən il bu göstərici proqnoza nisbətən 99,5 faiz və ya 36 milyard 458,5 milyon manat icra olunub ki, bu da 2022-ci illə müqayisədə 4 milyard 393,9 milyon manat və ya 13,7 faiz çoxdur.

Büdcə xərclərinin 19 milyard 833,8 milyon manatı və ya 54,4 faizi cari xərclərə (2022-ci illə müqayisədə 2 milyard 94,8 milyon manat və ya 11,8 faiz çox), 15 milyard 442,2 milyon manatı və ya 42,4 faizi əsaslı xərclərə (2022-ci illə müqayisədə 2 milyard 908,6 milyon manat və ya

"Fitch Ratings"nin büdcəmizlə bağlı proqnozu - profisitli olacaq

Ekspert: "Büdcə xərclərini ixtisar etmək deyil, səmərəli formada artırmaq lazımdır"

23,2 faiz çox), 1 milyard 182,5 milyon manatı və ya 3,2 faizi dövlət borcuna və öhdəliklərinə xidmətlə bağlı xərclərə (2022-ci illə müqayisədə 609,5 milyon manat və ya 34,0 faiz az) yönəldilib.

2023-cü ildə 2022-ci illə müqayisədə xərclərin funksional təsnifatına uyğun olaraq iqtisadi fəaliyyət xərclərinə 2 milyard 324,9 milyon manat və ya 33,4 faiz (əsasən işğaldan azad olunmuş ərazilərin yenidən qurulması və bərpası və dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu (investisiya) xərcləri təşkil edir), müdafiə və milli təhlükəsizlik xərclərinə 993,2 milyon manat və ya 20,3 faiz, sosial müdafiə və sosial təminat xərclərinə 817,1 milyon manat və ya 23,6 faiz, təhsil xərclərinə 428,3 milyon manat və ya 11,6 faiz, məhkəmə hakimiyyəti, hüquq-mühafizə və prokurorluq orqanları üzrə xərclərə 304,6 milyon manat və ya 12,9 faiz, səhiyyə xərclərinə 304,2 milyon manat və ya 21,5 faiz, ətraf mühitin mühafizəsi xərclərinə 77,0 milyon manat və ya 27,3 faiz, mənzil və kommunal təsərrüfatı xərclərinə 65,2 milyon manat və ya 24,4 faiz, mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyyəsi, gənclər siyasəti və

bu qəbildən olan digər fəaliyyət xərclərinə 58,8 milyon manat və ya 14,5 faiz, kənd təsərrüfatı xərclərinə 27,5 milyon manat və ya 3,0 faiz çox vəsait sərf olunub.

2023-cü ildə müdafiə və milli təhlükəsizlik xərclərinə dövlət büdcəsi xərclərinin 19,7 faizi həcmində (2022-ci illə müqayisədə 2,2 faiz-bənd çox) və ya 7 milyard 167,5 milyon manat yönəldilib ki, bu da 2022-ci illə müqayisədə 1 milyard 544,9 milyon manat və ya 27,5 faiz çoxdur.

İşğaldan azad olunmuş ərazilərin yenidən qurulması və bərpası üçün 2023-cü ilin dövlət büdcəsindən cəm olaraq 5 milyard 588 milyon manat ayrılıb.

Əhalinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi və digər sosial tədbirlərin maliyyə təminatı üçün 2023-cü il dövlət büdcəsindən 1 milyard 980,4 milyon manat, pensiya ödənişlərinin maliyyələşdirilməsi üçün Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna 1 milyard 467,8 milyon manat ayrılıb.

Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarına dövlət tərəfindən maliyyə dəstəyi olaraq Azərbaycanda ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi ilə bağlı tədbirlərin maliyyələşdirilməsi üçün 457,6 milyon manat sərf edilib.

2023-cü ilin dövlət büdcəsindən dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu xərclərinə 2 milyard 660,4 milyon manat xərclənib. Bunun 659,8 milyon manatı elm, təhsil, səhiyyə, sosial müdafiə, sosial təminat, mədəniyyət, idman, digər sosial-mədəni, müdafiə, hüquq-mühafizə, inzibati, idarəetmə və digər təyinatlı obyektlərin tikintisi və yenidən qurulmasına, 1 milyard 960,8 milyon manatı ölkənin əsas enerji, su və qaz təchizatı, nəqliyyat, kommunal, meliorasiya, kənd təsərrüfatı infrastrukturalarının tikintisinə və yenidən qurulmasına, 39,8 milyon manatı isə Naxçıvanda həyata keçirilən investisiya layihələrinin maliyyələşdirilməsinə sərf olunub.

Ötən il Prezidentin Ehtiyat Fondundan 300 milyon manat xərclənib. Dövlət büdcəsinin ehtiyat fondundan nəzərdə tutulan 119,5 milyon manatdan əlavə, 1 milyard 531,9 milyon manat da xərclənib. Nazirlik bildirir ki, əlavə vəsait büdcənin icrası prosesində ölkənin sosial-iqtisadi həyatı üçün vacib olan bir sıra layihələrin və tədbirlərin həyata keçirilməsi məqsədilə "Büdcə sistemi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 19.6-cı maddəsinə müvafiq olaraq dövlət büdcəsində qənaət olunmuş vəsaitdən dövlət büdcəsinin ehtiyat fonduna yönəldilib. Nəticədə büdcənin ehtiyat

fondu vəsaitlə xərcləmələr nəzərdə tutulandan 15 dəfədən çox artaraq 1 milyard 640,6 milyon manat təşkil edib.

2023-cü ilin dövlət büdcəsində dövlət borcuna və öhdəliklərinə xidmət xərcləri 1 milyard 182,5 milyon manat proqnoza qarşı 1 milyard 31,9 milyon manata bərabər olub. Bunun 772,3 milyon manatını xarici dövlət borcu üzrə xərclər (254,8 milyon manat əsas borc və 517,5 milyon manat faiz borcu), 259,6 milyon

Qeyd edək ki, büdcə artıqlığı (profisit) - büdcə gəlirlərinin büdcə xərclərindən artıq olan məbləğidir. Büdcə profisiti iki mərhələdə, birinci - borc xidmətinin dəyəri nəzərə alınmadan hesablandıqda və ikinci - daxili və xarici borclar üzrə ödənişlər nəzərə alınmaqla hesablanır.

Azərbaycanda yüksək neft-qaz gəlirləri şəraitində büdcənin profisitlə icra olunması istisnasız olaraq müsbət hal kimi dəyərləndirilir. Lakin müstəqil iqtisadiyyatın

manatını isə daxili dövlət borcu üzrə faiz borcu təşkil edib.

Ötən il Azərbaycanın dövlət büdcəsi 883,7 milyon manat kəsirlə icra olunub. Dövlət büdcəsinin kəsiri 2023-cü ilin faktiki ÜDM-nin 0,7 faizini təşkil etməklə, proqnozlaşdırılmış həddən 1,8 faiz-bənd azdır. Kəsirin proqnoza qarşı əhəmiyyətli dərəcədə daralması ilk növbədə fiskal orqanlar tərəfindən dövlət büdcəsinə daxilolmaların artıqlaması ilə təmin edilməsi və dövlət büdcəsi xərclərinin 166,3 milyon manatlıq hissəsinin (0,5 faiz) icra edilməməsi hesabına baş verib.

"Fitch Ratings" beynəlxalq reyting agentliyinin analitikləri hesab edirlər ki, neft qiymətlərinin büdcədə nəzərdə tutulandan yüksək olması və qeyri-neft gəlirlərinin artımı eyni dövrdə Azərbaycanın icmal büdcəsinin profisitdə saxlayacaq. Azərbaycanda cari əməliyyatlar hesabının profisiti isə (CƏH) qarşıdakı iki ildə ikirəqəmli olmaqda davam edəcək: "Müsbət cəhət odur ki, Azərbaycanın cari əməliyyatlar hesabının profisiti 2023-2025-ci illərdə ikirəqəmli səviyyədə qalacaq. Ölkənin xalis suveren aktivləri 2025-ci ilə qədər ÜDM-in 72 faizinə yüksələcək".

sadçılar hesab edirlər ki, büdcə profisiti gəlirlərin məqsədyönlü şəkildə az proqnozlaşdırılmasından qaynaqlanır. Digər tərəfdən, büdcə xərcləmələri iqtisadiyyatın tələbindən daha aşağı sürətlə artırılır.

İqtisadçı-ekspert Natiq Cəfəri bildirir ki, büdcənin profisitlə icrası hər hansı ciddi iqtisadi uğur kimi qiymətləndirilməli deyil: "Əksinə, büdcə xərclərinin iqtisadi artımı stimullaşdıracaq həcmdə artırılması yolu ilə inkişaf etmiş ölkələr ümumi iqtisadi artımı sürətləndirirlər. Yəni qarşına təxmin olunan gəlirdən daha çox xərc qoyub, onun maliyyələşməsi üçün mənbələr tapmağa çalışmaq iqtisadiyyatı daha sürətlə inkişaf etdirmək mümkündür, nəinki əvvəlcədən gəlirini məqsədyönlü şəkildə az hesablayıb, ilin sonunda xərcindən bir az da kəsməklə profisitli büdcə icrasına nail olmaqla. Azərbaycanda iqtisadi canlanma əsasən büdcə xərcləmələri hesabınadır. Bu şəraitdə xərclərin ilin yekununda az da olsa ixtisarı deyil, iqtisadiyyatı inkişaf etdirmək üçün daha səmərəli istiqamətlər taparaq onlar üçün daha çox xərcləmələrə getməyə çalışmaq lazımdır".

Q DÜNYA SAKIT, "Yeni Məsvət"

MUSAVAT

Son səhifə

N 13 (8386) 24 yanvar 2024

Dilimlənmiş çörək almayın, çünki...

Artıq dilimlənmiş çörəyi alıb-alma-maq sualı əhəmiyyətsiz görünə bilər, çünki dilimləmə rahatlığı porsiya ölçüsünü və hətta bərabər parçaları təmin edir. Bununla belə, ailə həkimi Lyudmila Serdyuk bu məsələyə tibbi nöqteyi-nəzərdən yanaşır və hesab edir ki, sənaye üsulu ilə kəsilmiş çörəkdən imtina etməyin öz üstünlükləri var.

Həkim vurğulayır ki, dilimlənmiş çörəyin iki mənfi cəhəti var: plastik qablaşdırma və kif sporlarının yayılması üçün artan səth sahəsi. Məhsulun keyfiyyəti baxımından dilimlənmiş çörəyin seçimi daha əlverişlidir. Bundan əlavə, dilimlənmiş çörək kimyəvi maddələrin istifadəsini əhatə edə bilən son istifadə müddətini uzatmaq üçün kimyəvi emaldan keçir. Bu komponentlər kəsilmiş dilimlərin yeyilməsi ilə insan orqanizminə daxil ola bilər.

Dilimləmə zamanı biçəqlərin emal etdiyi yağın keyfiyyətinin həmişə yüksək olmadığını nəzərə almaq da vacibdir. Nəticədə istehlakçılar yalnız bir məhsul olaraq itirə bilməz, həm də özlerini kimyəvi maddələrə məruz qoya bilərlər.

Nutrisioloq un məmulatlarından tam imtina etməməyi məsləhət görüb

Rusiya nutrisioloq Yekaterina Kuzina çörəkdən tam imtina etməməyi məsləhət görüb. "Un məhsullarından tamamilə imtina etməməlisiniz, çünki unun tərkibində digər məhsullarda olmayan bir çox faydalı maddələr var", - deyə nutrisioloq bildirib.

Onun sözlərinə görə, çörəkdən orqanizm əsəb və ürək-damar sistemlərinin normallaşmasına kömək edən kalium, maqnezium, kalsium, fosfor, B vitaminləri, həmçinin DNT sintezində və qırmızı qan hüceyrələrinin və əzələ toxumasının sabitləş-

miş məsində iştirak edən E vitamini alır. Bununla belə, Kuzina ağ undan hazırlanmış bulka və kruassanlardan çox istifadə etməyi, ağ çörəyi qurudulmuş halda yeməyi tövsiyə edib. Kuzina həmçinin tərkibində buğda unundan fərqli olaraq 30% daha

çox dəmir, 50% daha çox kalium və maqnezium olduğu üçün çovdar unundan hazırlanan un məmulatlarını seçməyi məsləhət görüb. Bundan əlavə, ekspert qeyd edib ki, kəpək unundan hazırlanan bişmiş məmulatlar vitamin və faydalı elementlərin optimal tərkibinə malikdir, çörəklər isə düzgün qidalanma qaydaları nəzərə alınmaqla hazırlanır. Onlar daha az kalorili olur və tərkibində bədənə toksinləri xaric etmək üçün çoxlu pəhriz lifi var. Ekspert əlavə edib ki, ən sağlam çörəyi qatqısız, maya və şəkərsiz evdə hazırlamaq olar.

Kişilər həyatı 50 yaşından sonra hiss edir

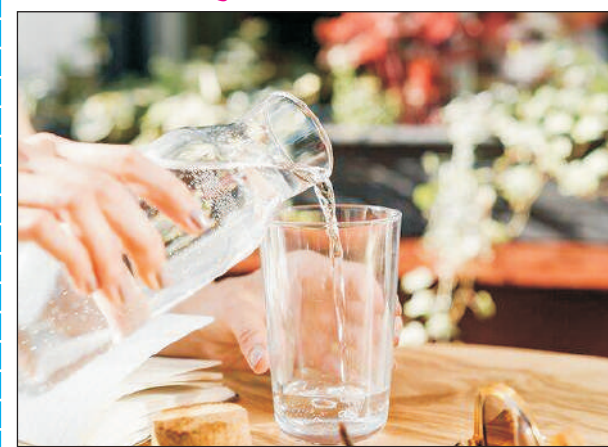
Britaniya alimləri kişilərin hansı yaşdan sonra özlərini daha yaxşı, komfortlu hiss etdiyini və həyatdan zövq aldıklarını müəyyən edən araşdırma aparıb. Onlar 1000 kişi arasında sorğu aparıb. Məlum olub ki, kişilər həyatı 50 yaşdan sonra anlaşıq və yaşamaqdan zövq almağa başlayır.

Bu yaşa qədər onlar problemlər və iş səbəbindən həyatı tam yaşaya bilmir, maddi problemlər onlara həyatı anlamağa və rahatlaşmağa imkan vermir. Kişilər üçün ən ağır yaş dövrü isə 32-37 yaş arasındır. Burada atalıq yaşının piki yaşanır. 50 yaşa doğru onlar özləri üçün yaşamağa imkan tapır. Eləcə də alimlər yaşlandıqca kişilərin daha çox nədən qorxduğunu tapıb: bunlar evsiz qalmaq, impotensiya, keçəlləşmə və pulsuzluqdur.

Bunları bilirsinizmi?

- * İlbizlər 3 il yata bilirlər;
- * Alışqan kibritdən öncə itxira olunub;
- * Delfinlər bir gözü açıq yatır;
- * Əgər bir stəkan suya 80 dəqiqə qışqırsaq onda su qaynar;
- * Ağ Evdə çəngəl və qaşıqların sayı 13092 ədəddir;
- * Dəniz ulduzunun beyni yoxdur;
- * Dünyada ən populyar ad - Annadır, bu adı 100 milyona yaxın insan daşıyır;
- * Bir ildə 31 557 600 saniyə var.
- * Sarışınlar, əsmərlərdən daha çox saç teline malikdir.
- * Dış minası bədəninizdəki ən sərt şeydir.
- * Burnunuzla baş barmağınız eyni boydadır.
- * Dişləriniz doğumunuzdan 6 ay əvvəl meydana gəlməyə başlayır.
- * Bədəninizin 30 dəqiqədə itirdiyi istiliklə iki litr suyu qaynada bilərsiniz.
- * Hər bir ayağınızda təxminən bir trilyon bakteriya var.
- * Ortalama bir yuxu 2-3 saniyə davam edir.
- * Yeməyin ağzınızdan mədənizə çatması yeddi saniyə davam edir.
- * Mədə turşunuz bir ülgücü əridə biləcək gücdədir.
- * Bir cüt ayaqda 250 000 tər vəzisi var.
- * Ayaq baş barmağınızda iki sümük olmasına qarşılıq digər dörd barmağınızda üç sümük var.
- * Ortalama bir qadın ortalama bir adamdan 12,5 sm qısadır.

Hər insan gündə 2 litr su içməlidirmi?

Son zamanlar dietoloqlar arıqlamaq üçün aclıqla susuzluğu səhv salmamaq barədə danışır və insanlara ac olanda əvvəlcə bir stəkan su içməyi tövsiyə edir. Avropalı həkim, tibb elmləri doktoru Enci İkin orqanizmin susuzluqla aclığı səhv salmadığını bildirib. "Susuzluq zamanı ağızda quru- luq yaranır, aclıq zamanı isə qarında qurultu və mədədə boşluq hissi olur. O ki qaldı 2 litr suya. Bu heç bir sübutla təsdiq edilməyən rəqəmdir. Susuzluq hər insan üçün fərdi əmsaldır. Su içməyi yayda çox isti olduqda və hamiləlik zamanı artırmaq lazımdır. Əslində isə orqanizmi aldada bilməzsiz, hər gün su içməyə alışmış insan susuzluğu hiss edir.

Eləcə də bütün idman zallarında hər kəs butulla gəzir və hər yerdə dispenser var.

İnsanlar elə düşünür ki, məşq zamanı güclü tərləmə olduğu üçün maye itkisi var və bunun yerini doldurmaq üçün məşqdən sonra su içməlidir.

Hətta məşqə görə də əlavə çox su içmək zərərli ola bilər, elə-belə su içmək olmaz, orqanizminizə qulaq asın. Su balansını tənzimləmək üçün 1 stəkan su kifayətdir. Dieta saxlayanlar arıqlamaq üçün suya üstünlük verməsin. Suyun iştahı kəsdiyi barədə fikir özünü aldatmaqdan başqa bir şey deyil.

İnsanı qocaldan qidalar

İnsanların qocalması təbii proses olsa da, bəzi qidalar bu prosesi sürətləndirir. Bu barədə həkim və aparıcı Aleksandr Myasnikov danışır. Onun sözlərinə görə, hər bir şəxs tərəvəz, meyvə, qaynadılmış ət, balıq və süd məhsullarına üstünlük verməlidir. "Tərkibində artıq şəkər, duz və doymamış yağlar olan bütün qidalar qocalma prosesini sürətləndirir. Bundan əlavə, həddindən artıq yemək və yüksək kalori bənzər şəkildə bədənə təsir göstərir".

Ayrıca, yaşlanmanı sürətləndirən məhsullar sırasına həkim çox qızardılmış ət və kolbasa məhsullarını da əlavə edib. "2015-ci ildə Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı bütün kolbasa, sosiska, sardelka və donuz etinin tərkibində kanserogenin olduğunu təsdiq edib".

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500